

FARSKÓLI FÍSOS 2014

„*ICH BIN EIN BERLINER*“

Kynning á safnastarfi í Berlín 14.-18. september 2014

FARSKÓLASTJÓRN

Linda Ásdísardóttir, farskólastjóri
Helga Maureen Gylfadóttir
Inga Lára Baldvinsdóttir
Ólafur Axelsson
Ljósmyndari: Hörður Geirsson

Efnisyfirlit

<i>In Memoriam</i> – Guttormur Jónsson 1942-2014.....	3
Formáli.....	5
1. Undirbúningur farskóla í Berlín.....	6
1.1 Flug og gisting	6
1.2 Undirbúningur dagskrár	8
2. Dagskrá farskóla í Berlín.....	12
2.1 Sunnudagur 14. september 2014	12
2.2 Mánudagur 15. september 2014	21
2.3 Þriðjudagur 16. september 2014	23
2.4 Miðvikudagur 17. september 2014.	39
3. Styrkir og gjöld	48
4. Lokaorð	51
5. Viðauki - Þátttakendalisti	53

In Memoriam

Guttormur Jónsson 1942-2014

Það var mikil tilhlökkun í loftinu í Leifstöð að morgni 14. september þar sem þátttakendur í ferð safnafólks til Berlínar tóku að safnast saman við innritunarborðin og ferðalagið um það bil að hefjast. Þá gerðist atburður sem engan óraði fyrir. Einn ferðafélaganna, Guttormur Jónsson, var á burt kallaður í annað ferðalag en það sem til stóð. Þrátt fyrir ítrekaðar lífgunartilraunir sjúkraliðs og lækna þá var Gutti farinn. Hans nánasta samstarfsfólk kvaddi hann við sjúkrabörunar sem sjúkralið og lögregla sló skjaldborg um. Þegar upp í brottfarasal var komið kom hópurinn saman þar sem þeim var flutt hin mikla sorgarfrétt. Sr. Sigurður Grétar Sigurðsson, prestur við Útskálakirkju, hitti hópin og talaði til hans. Að endingu fór hópurinn saman með bæn og kvaddi góðan vin og samstarfsféлага.

Guttormur Jónsson húsgagnasmiður og myndlistarmaður hafði verið virkur þátttakandi í farskólum safnmanna um langt árabil. Hann var glaður og góður félagi í hópnum og átti þar marga vini og féлага. Guttormur var gerður heiðursfélagi í Félagi íslenskra safna og safnmanna við lok starfsævi sinnar.

Eftir Guttorm Jónsson liggur mikið ævistarf og hefur fjölskylda hans áhuga á að taka saman bók um helstu verk hans á sviði húsgagnasmíði, forvörslu og listsköpunar. Þeir sem hafa hug á að leggja málefnið lið geta lagt inn á reikninginn: 0236-13-110118, kennitala 260663-7399.

Útför Guttorms Jónssonar var gerð frá Akraneskirkju miðvikudaginn 24. september 2014.

Formáli

Nú í september 2014 var 26. farskóli félags íslenskra safna og safnmanna haldinn í Berlín í Þýskalandi. Hér fer á eftir greinagerð um undirbúning farskólans, dagskrá hans sem og umfjöllun um þær heimsóknir sem skipulagðar voru.

Farskólastjórn vill koma fram þakklæti til Byggðasafns Árnesinga, Þjóðminjasafns Íslands og Borgarsögusafns Reykjavíkur fyrir að gefa fulltrúum í farskólastjórn svigrúm til undirbúnings á vinnutíma. Þá er þeim félögum FÍSOS sem tóku að sér hópstjórn færðar sérstakar þakkir og þá sérstaklega fyrir þær greinargerðir sem þeir tóku saman um heimsóknir þátttakenda á söfn í Berlín. Ólöf Breiðfjörð á einnig miklar þakkir skyldar fyrir þá aðstoð sem hún veitti farskólastjórn við undirbúning og framkvæmd vegna sameiginlegrar kvöldmáltíðar þátttakenda. Stjórn félagsins eru einnig færðar þakkir fyrir alla aðstoðina á undirbúningstímanum sem og það traust sem hún veitti farskólastjórninni til framkvæmdar verkefnisins. Hörður Geirsson, ljósmyndari lagði til flestar myndir í skýrsluna og safnaði einnig myndum frá öðrum farskólanemum sem er þakkað sitt framlag.

Félag íslenskra safnmanna er fjölmennt félag með á þriðja hundrað félagsmenn sem hafa ólíkan bakgrunn, bæði hvað varðar menntun en líka starfsreynslu og starfsþjálfun. Að auki er ákvæði í lögum félagsins sem veitir öllum aðgang að farskólanum óháð félagsaðild. Það er því ákveðin áskorun að undirbúa farskóla fyrir þennan hóp hvort heldur það er heima eða heiman þannig að allir telji sig eiga erindi og geti eitthvað af lært en fyrir marga safnmenn er þetta eina faglega námið eða ráðstefnan sem þeir sækja.

Farskólastjórn leitaðist við að útbúa fjölbreytta og áhugaverða dagskrá og voru viðtökur þeirra safna sem leitað var til afar jákvæðar og var tekið á móti hópnum af helstu forsvarsmönnum þeirra á hverjum stað. Þó að fræðslan hafi verið í öndvegi var ýmislegt krydd í dagskránni eins og heimsókn til Egils Sæbjörnssonar myndlistarmanns, fordrykkur hjá Gunnari Snorra Gunnarssyni sendiherra að ógleymdri síðustu kvöldmáltíðinni á Postulunum 12.

Þeir sem hafa sótt fyrri farskóla vita að aðall hvers farskóla er samvera okkar hvert við annað. Aðalósk farskólastjórnar var því að nemendur ættu í vændum ánægjulegan farskóla, nyttu dvalarinnar og bættu ánægjulegum farskólaminningum í sarpinn. Með þá ósk að leiðarljósi var lagt af stað í undirbúning á farskóla FÍSOS 2014 – *Ich bin ein Berliner*.

1. Undirbúningur farskóla í Berlín

Ákvörðun um að halda farskóla á erlendri grund var tekin á aðalfundi FÍSOS á Akureyri haustið 2012. Síðan var ákveðið að láta ár líða til að aðdragandinn væri nægur, ekki síst af fjárhagslegum ástæðum, þannig að fólk gæti safnað til fararinnar. Í millitíðinni var gerð könnun meðal safnmanna á safnalistanum um hvert skyldi haldið. Niðurstaða þeirrar könnunar var send félögum þann 17. janúar 2013 og var niðurstaðan sú að Berlín var hlutskörpust með 31 atkvæði en næst á eftir kom Stokkhólmur með 11 atkvæði.

Á framhaldsaðalfundi FÍSOS, sem haldinn var þann 5. febrúar 2013 í Kornhúsinu á Árbæjarsafni, var þriggja manna farskólanefnd skipuð en í hana bættist síðan einn að auki sem var mikill áhugamaður um ferðina. Fyrsti fundur farskólanefndar var haldinn þann 3. september 2013 en alls urðu fundir hennar 14 talsins, en sá síðasti var haldinn eftir heimkomuna frá Berlín.

1.1 Flug og gisting

Fyrsta verkefni farskólastjórnar var að finna sem hagstæðastan ferðamáta og gistingu fyrir hópinn í Berlín. Einungis eitt flugfélag, WOW Air, bauð upp á beint flug til Berlínar og eftir að hafa skoðað aðra kosti reyndist tilboð í flug og gistingu á vegum WOW Air hagkvæmast. Lilja Hilmarisdóttir, forstöðumaður sérferða hjá WOW Air var tengiliður farskólastjórnar vegna undirbúnings ferðarinnar.

Næsta verkefni farskólastjórnar var að kynna fyrirhugaða ferðaáætlun fyrir félagsmönnum á aðalfundi félagsins þann 26. september 2013. Fljótlega eftir að ferðaáætlun hafði verið kynnt komu fram athugasemdir við fyrirhugaða ferðadaga, sem voru 18.-21. september 2014 og var ferðadögum þá breytt í 14.-18. september 2014. Áætlað var í upphafi að í hópnum yrðu 70 manns og hótél valið með það í huga en þegar á reyndi urðu farskólanemarnir 110, þó að nokkrir hafi verið útilegumenn og gist annars staðar en megin hópurinn. Því varð að skipta um hótél frá því sem fyrst var kynnt til að koma hópnum fyrir. Þessi breyting fól einnig í sér eina auka gistinótt sem kostaði 11.000 krónur aukalega.

Eftirfarandi er lokatilboð WOW Air sem farskólastjórn gekkst undir:

Berlín 2014 - Ferð FÍSOS – félag íslenskra safna og safnmanna

Staður: Berlín

Hótel: *Leonardo Hotel Berlin*

Tímabil: sunnudaginn 14. – fimmtudaginn 18. september 2014 , með kost á því að framlengja.

Verð: 102,700 ISK miðað við tveggja manna herbergi.
127,900 ISK miðað við einstaklingsherbergi.

Innifalið: Flug með sköttum, taska, gisting og morgunverður og akstur til og frá flugvelli

Fjöldi: Tilboð miðað við þátttöku **70 manns**.

Skráning í ferðina hófst þann 7. nóvember 2013 og var þátttakendum gert að greiða 25.000 króna staðfestingargjald fyrir þann 1. desember 2013. Farskólastjórn fékk þó nokkrar athugasemdir um að sá gjalddagi kæmi á erfiðum tíma og í samráði við WOW Air var síðasti dagur til að greiða staðfestingargjald færður til 22. janúar 2014. Þá var síðasti dagur til að skrá sig í ferðina færður til 23. desember 2013. Skráning gekk glimrandi vel og við lok hennar var ljóst að um 100 manns höfðu skráð sig til þátttöku. Þátttakendum var gert ljóst að þeir mættu hætta við en til að fá staðfestingargjaldið endurgreitt þá yrðu þeir að senda tilkynningu þess efnis til farskólastjórnar 6 vikum fyrir brottför. Þeir sem vildu framlengja dvöl sína í Berlín ræddu það við hópadeild WOW Air og var þeim gert að tilkynna þeim það í maí 2014. Lokagreiðsla vegna ferðarinnar var 1. ágúst 2014.

Þar sem WOW Air er lággjaldaflugfélag þá veita þeir hópum minni þjónustu en þekkist hjá dýrari flugfélögum. Þar af leiðandi kom það í hlut farskólastjórnar að safna staðfestingargjaldinu og borga WOW Air það í einni greiðslu. Þetta leiddi til aukins umstangs fyrir farskólastjórn sem og gjaldkera félagsins. Þegar lokað hafði verið fyrir skráningu og innheimtu staðfestingargjalds var lokið hófst skipting þátttakenda í herbergi. Fyrsti herbergjalistinn var sendur þátttakendum þann 4. mars 2014 og óskaði farskólastjórn eftir því að ef þátttakendur óskuðu eftir að breyta um herbergisfélag þá yrði það að berast fyrir 28. mars 2014. Þá var einnig tilkynnt um að sökum mikillar þátttöku þá væri hópurinn nú bókaður á annað hótél en kynnt var upphaflega. Samskipti við WOW Air frá og með mars snérust einkum um herbergjalistann góða, biðlista og innheimtu á greiðslu þátttakenda til WOW Air fyrir flug og gistingu.

1.2 Undirbúningur dagskrár

Eitt af fyrstu verkefnum farskólastjórnar var að komast í samband við söfn og viðeigandi stofnanir í Berlín sem gætu tekið á móti hópnum.

Í ljósi reynslu af farskólanum sem haldinn var í Glasgow árið 2007 var ákveðið að leita til leiðandi manns í safnastarfi í Berlín, Dr. Hans Martin Hinz formanns ICOM í Berlín og var haft samband við hann bæði með tölvupóstum og í gegnum Facebook en án árangurs. Vonast var til að hann gæti veitt farskólastjórn leiðbeingar um hvað væri efst á baugi í safnamálum í Berlín og almenna ráðgjöf varðandi heimsóknina. Þegar engin svör bárust frá honum var ljóst að leita varð annarra leiða við undirbúninginn. Farskólastjórn skoðaði leiðsögurit og heimasíður um Berlín og síðan heimasíður einstakra safna og smám saman varð til einhvers konar úrval safna sem áhugi var á að heimsækja. Aðeins einn aðili í farskólastjórn hafði komið til Berlínar áður þannig að hér var ekki byggt á staðþekkingu heldur varð að treysta því að sú yfirsýn, sem aflað yrði úr fjarska og með ábendingum safnmanna sem þegar höfðu sótt Berlín heim, dygði til að valið yrði sem best.

Upphaflega voru skilgreind áhugasvið eða þemu eins og menningarsaga, listir, ljósmyndir, safnfræðsla og almennt safnastarf. Meðal annars út frá þessum flokkum voru söfnin valin Þessi áhugasvið og þemu voru valin með lista þátttakenda í huga. Enginn frá náttúrufræðisöfnum skráði sig til þátttöku í farskólanum þetta árið og því var þeim flokki sleppt. Í kjölfarið skipti farskólastjórnin á milli sín að skrifa til viðkomandi safna. Skemmst

er frá að segja að öllum erindum sem send voru til safna var svarað af elskusemi og yfirleitt voru leiðandi starfsmenn boðnir fram til að taka á móti hópunum.

Öllum þeim söfnum sem heimsótt voru í ferðinni var sendur spurningarlisti yfir þau atriði sem þátttakendur höfðu áhuga á að fá svör við. Meðal annars var spurt um aðgengi fyrir alla, sýningarstefnu, gerð sýninga, safnfræðslu, varðveislu gripa, þjónustu við gesti og fleira. Hér fylgja þær spurningar sem sendar voru á ensku:

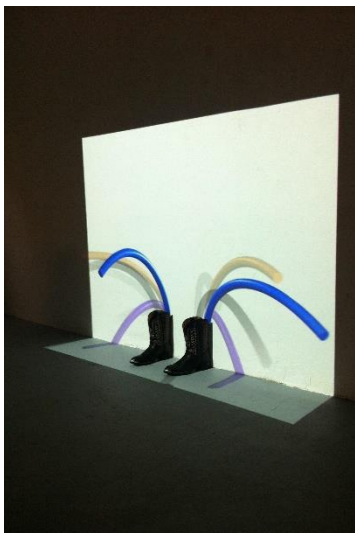
The group that will visit your museum will consist of approximately 20 museum professionals and there are certain topics we would like you to brief us on apart from a general introduction to your museum if that is possible.

We would very much like to know about your exhibition management and policy, frequency of changes in your permanent exhibition and how you put together your exhibition programme. Are the exhibitions made by your staff or are they made by professionals outside the museum? Do you take part in national or international co-operation in exhibition making?

Regarding museum education and community service/outreach; do you focus on specific groups (e.g. certain age groups, your immediate neighborhood, ethnic groups etc.) Is your museum education focused on specific topics or periods or do you introduce the museum and its collections in general? How do you handle temporary exhibitions in the museum education program? Do you publish your own education material (e.g. for schools)? In general, what training does the education staff at your museum have?

It would be interesting to hear about your service for the visitor, do you have a Customer Charter or Customer Action Plan? These are the main topics that interest us – and we send you this just to give you the general idea of what kind of questions the group might ask.

Dagskráin tók nú að mótast fljótt. Skoðunarferð um borgina var talin nauðsynleg, síðan röðuðust smám saman upp 19 safnaheimsóknir. Árshátíð eða sameiginlegur kvöldverður eitt kvöldið var líka talin lykilatriði og fengum við ráðgjöf við val á stað frá Ólöfu Breiðfjörð. Ólöf K. Sigurðardóttir í Hafnarborg kom með tillögu um annan stað sem var spennandi en dýrari og því útlokaður. Það var því skondið að þegar leið á árshátíðarkvöldið enduðu þeir hörðustu á dansgólfinu einmitt á dýrari staðnum! Talið var að það þyrfti líka annan og óformlegri hitting. Fyrst benti Ágústa Kristófersdóttir okkur á Egil Snæbjörnsson og vinnustofu hans og Júlía Björnsdóttir, óformlegur samstarfsaðili farskólastjórnar, benti líka á hann. Egill tók okkur vel og Júlía tók að sér að annast veisluföng. Er það mat farskólastjórnar að allir hafi glaðst þegar þeir sáu veitingarnar þar á borðum eftir langan dag.

Í sömu viku og hópurinn fór út barst okkur svo boð frá Gunnari Snorra sendiherra í einfaldan fordrykk í sendiherrabústaðinn. Þannig að veislurnar urðu þrjár þegar upp var staðið en hver með sínu sniði.

Vegna samtala við Júlíu og mann hennar, Þóri Ingvarsson forvörslunema, spruttu fram hugmyndir um heimsókn í skóla Þóris og leiðsögn með Júlíu og Steinunni Sigurðardóttur um slóðir tveggja bóka Steinunnar. Þegar til átti að taka var Steinunn heima á Íslandi en nokkrir þátttakendur fóru í göngu með Júlíu sem varð í raun langur og fróðlegur gangur um hverfið Kreuzberg. Þegar Lilja hjá WOW sá dagskrána á lokasprettinum og rak augun í ferðina með Júlíu bauð hún fram aðra gönguferð um Leynardóma Austur Berlínar á miðvikudagseftirmiðdegi sem var eini frjálsi tíminn. Skoðunarferðir með leiðsögn urðu

Því þrjár talsins. Þátttakendur heimsóttu einnig Fellehus norrænu sendiráðanna í Berlín. Hvati þess var sýningarrýmið sem er í Fellehusi norrænu sendiráðanna.

Í dagskránni voru því 19 safnaheimsóknir, ein skólaheimsókn, þrjár skoðunarferðir og þrjár veislur í boði. En hverjum og einum var í raun í sjálfsveld sett í hverju og hve miklu hann tók þátt. Þátttakendur þurftu að greiða fyrir, ef þeir vildu taka þátt, í skoðunarferð um Berlín, í gönguferðum Júlíu og Lilju og fyrir árshátíðarkvöldverð. Þátttaka í öðru var ókeypis.

Þessi farskóli var því ólíkur öðrum farskólum og líka þeim í Glasgow vegna þess að sameiginlegur kjarni var lítill og ekki á faglegum grunni því hann takmarkaðist við skoðunarferð um borgina og heimsóknina í sendiráðið. Það voru í raun þau atriði sem allir í hópnum tóku þátt í. Annað var allt valkvætt. Við tölum um farskólann í Berlín en í raun voru margir farskólar í Berlín og hver og einn mótaði þar sína skólavist.

FÍSOS BERLÍN 2014		STUNDASKRÁ			
	SUNNUDAGUR	MÁNUDAGUR	ÞRIÐJUDAGUR	MÍÐVIKUDAGUR	FIMMTUDAGUR
8.00 – 12.00	6.30 - Brottför Keflavík 12.00 - Koma Berlín 13.30 - Innskráning á hótél	8.00-9.45 - Morgunmat 10.00 – 14.00 Almenn skoðunarferð um Berlín með leiðsögn.	8.00 - Morgunmat 9.00 - 12.00 Skipulagðar heimsóknir A) Deutsches Technikmuseum B) Stúdíó Ólafs Eliassonar C) Museum für Fotografie D) Museen Dahlem E) Topographie des Terrors	8.00 - Morgunmat 9.00 - 12.00 Skipulagðar heimsóknir A) Hamburger Bahnhof B) The Story of Berlin C) Stasi Museum Berlin D) Museum in der Kulturbrauerei E) Martin-Gropius-Bau	8.00-10.00 - Morgunmat 10.00-10.30 - Tekka út af hóteli 10.30 - Rúta á flugvöll
12.00 – 13.30	HÁDEGISMATUR Á EIGIN VEGUM		HÁDEGISMATUR Á EIGIN VEGUM	HÁDEGISMATUR Á EIGIN VEGUM	12.40 - Brottför Berlín
13.30 – 17.00	14.00 – 17.00 Skipulagðar heimsóknir A) Charlottenburghöll B) Museum Berggruen og Sammlung Scharf-Gerstenberg C) Pergamonmuseum D) Bauhaus	14.00 Heimsókn í Felleshus. Íslenska sendiráðið. Veitingar í boði farskóla. 15.30 Heimsókn í DDR-Museum 16.00 Gönguferð um söguLödr Jófé og Fyrir Lín	13.30 - 17.00 Skipulagðar heimsóknir A) Deutsches Historisches Museum B) Sammlung Boros C) Deutsche Kinemathek D) Domäne Dahlem E) Jüdisches Museum	14.00-16.00 Leyndardómar Austur-Berlínar. Mæting á Alexanderplatz miðju. Skráningar ekki krafist. EÐA SÖFN AÐ EIGIN VALI	14.25 - Koma Keflavík
18.00	Heimsókn til Egils Sæbjörnssonar Rúta frá hóteli kl. 18.00	Fordrykkur í sendiherrabústaðnum	Heimsókn í Hochschule für Technik und Wirtschaft. Rúta frá Berliner Dom kl. 17.30	Sameiginlegur kvöldverður Restaurant 12 Apostel Rúta frá hóteli kl. 19.00.	

Fyrstu drög að dagskrá voru send þátttakendum í lok apríl 2014. Þátttakendum var einnig sendur eftirfarandi texti um tilgang og markmið ferðarinnar sem gæti nýst þeim vegna styrkumsókna:

Tilgangur

Farskóli safnmanna verður haldinn í Berlín árið 2014. Farskólinn er árleg námsstefna safnmanna þar sem þeir fræðast um málefni safna í sem víðasta samhengi. Í skólanum verða fyrirlestrar og kynningar tvínaðar skipulögðum heimsóknum á söfn og sýningar sem verður fylgt eftir með verkefnavinnu. Skoðunarferð verður farin á helstu menningarstaði borgarinnar. Þátttakendum verður skipt í hópá svo þeir kynnist sem breiðasta sviði miðlunar menningararfs. Safnmenn munu fá innsýn í fjölbreyttan heim safna í Berlín sem er fræg fyrir einstaka safnaflóru og fá tækifæri að hitta fagfólk úr þýska safnaheiminu sem tekur á móti þátttakendum á hverjum stað fyrir sig.

Markhópur og ávinningur

Farskóli er vettvangur fyrir safnmenn vítt og breitt um landið þar sem fagfólk deilir með sér reynslu og þekkingu frá ólíkum sviðum safnaheimsins. Farskóli er grunnþáttur í endurmenntun safnmanna. Þó íslenski safnaheimurinn sé fjölbreyttur er bæði tímabært og mikilvægt að víkka sjóndeildarhring safnamanna og veita sem flestum tækifæri til að kynnast metnaðarfullu safnastarfi erlendis. Berlín varð fyrir valinu vegna þeirra einstöku safnaflóru sem borgin státar af og í skipulagðri ferð sem þessari mun þátttakendum gefast einstakt tækifæri til að gæjast bak við tjöldin sér til mikils fróðleiks.

Eins og áður segir var þátttakendum gert að greiða ferðina að fullu fyrir 1. ágúst 2014. Þann 8. ágúst hófst svo skráning í hópá samkvæmt dagskrá á heimasíðu félagsins og stóð hún til 15. ágúst. Þátttakendur voru minntir á það að skráning í hópá var bindandi og ekki yrði hægt að skrá sig í hópá þegar út væri komið til Berlínar þar sem stjórn farskólans þurfti að vera búin að gefa upp tölu um fjölda þátttakanda til viðkomandi safns áður en haldið var út og einnig þurfti fjöldi að liggja fyrir vegna rútuferða. Þann 2. september var þátttakendum síðan sendur listi yfir skiptingu í hópá og beðnir að koma með leiðréttingar ef þess þurfti fyrir 5. september.

Farskólastjórn leitaði til nokkurra félaga um að taka að sér hópstjórn í Berlín. Hlutverk þeirra var að sjá til þess að hver hópur kæmist klakklaust á fyrirhugað safn á tilsettum tíma, að tala fyrir hönd hópsins og að leiða umræður við þá sem tóku á móti hópnum. Það var ánægjulegt hve allir þeir sem leitað var til brugðust vel við og leystu verkefnið af stakri þrýði og kann farskólastjórn þeim bestu þakkir fyrir.

Farskólastjórn útbjó dagskrárarit og barmmerki sem þátttakendur fengu afhent í Leifsstöð. Í dagskráritinu var að finna leiðbeiningar um hvernig best væri að finna þau söfn sem átti

að heimsækja auk skráningar í hópa. Þá útbjó farskólastjórn ítarefni fyrir hópstjóra með upplýsingum meðal annars um hverjir ættu að taka á móti á viðkomandi safni. Farskólastjórn auglýsti einnig á póstlista þátttakenda, að þeir sem hefðu tök á væru beðnir að taka með sér lítilræði til að setja í gjafapoka til þeirra sem tóku á móti hópunum. Var brugðist vel við þessari bón og það voru myndarlegir gjafapokar sem farið var með í heimsóknirnar.

Þá var allt til reiðu og ferðadagarnir nálgudust óðfluga.

2. Dagskrá farskóla í Berlín

Eins og áður hefur verið greint frá þá tóku nokkrir félagar að sér hópstjórn í Berlín. Það var svo ósk farskólastjórnar að eftir hverja safnaheimsókn myndi hver hópur setjast niður með sínum hópstjóra og ræða heimsóknina. Hóparnir voru beðnir að ræða hvernig þeim þótti móttakan og kynningin á viðkomandi safni. Þá voru þeir beðnir um að nefna hvað þeir tækju með eftir heimsóknina. Gert var ráð fyrir að þessar umræður tæku 15-20 mínútur. Hér á eftir fylgja greinargerðir hópstjóra um heimsóknirnar.

2.1 Sunnudagur 14. september 2014

Dagskrá farskólans í Berlín hófst kl. 14.00 sunnudaginn 14. september með fjórum safnaheimsóknum.

Charlottenburghöll

Hópstjóri – Helga Maureen Gylfadóttir

Fjöldi þátttakenda – 27

Móttaka – engin móttaka

Charlottenburghöll var byggð sem sumarhöll fyrir Sophie Charlotte, eiginkonu Friedrich III. Bygging hallarinnar hófst árið 1695 en hönnuður hennar var Johann Arnold Nering. Höllin var stækkuð á árunum 1701-1713 eftir teikningum Johann Friedrich Eosander. Á árunum 1740-1746 lét Friðrik mikli stækka höllina enn frekar eftir teikningum Georg Wenzeslaus von Knobelsdorff. Um 80% af byggingunum eyðilögðust í hernaðaráttökum á árunum 1943-1945. Húsin hafa verið færð sem næst sínu upphaflega útliti.

Við undirbúning farskólans hafði farskólastjórn samband við Rudolf Scharmann Schlossbereichsl eiter um að fá að koma með hóp í

heimsókn í höllina. Þar sem heimsóknina bar upp á sunnudegi þá gat hann ekki tekið á móti hópnum en bauð hópnum að skoða sig um á eigin vegum. Það voru því 27 manns sem héldu af stað frá hótelinu og spásseruðu í höllina.

Hópurinn fylgdist að mestu að í gegnum höllina og hittust svo flestir fyrir utan að heimsókn lokinni. Talsvert var um framkvæmdir á höllinni sjálfri og hluti hennar var lokuð fyrir gestum. Gestir gátu gengið um hina ýmsu sali hallarinnar og síðan voru nokkrar sérsýningar. Það mátti glögglega sjá mun á eldri og nýrri sýningum í höllinni og báru þær nýju af og báru vott um ákveðinn metnað. Á sérsýningum var einkum að finna postulín og silfur.

Þátttakandur áttu kost á að fá audio-guide og nýttu nokkrir sér það. Almenn var gerður góður rómur að hljóðleiðsögninni. Þá þurftu þeir sem vildu taka myndir að greiða ákveðið ljósmyndagjald. Þátttakendur gerðu athugasemd við það að gæsluverðir töluðu

nær enga ensku og ekki var heldur hægt að fá bækling með gólfkorti af höllinni. Þannig að þeir sem þáðu ekki hljóðleiðsögnina áttu erfitt með að átta sig á því hvar þeir voru staddir í höllinni. Þá var heldur ekki ljóst hvaða hlutir hallarinnar höfðu verið endurgerður eftir stríð og fóru þá sumir að efast um sannleiksgildi herbergjanna. Allar upplýsingar voru í raun í lágmarki í salarkynnum hallarinnar.

Á sama tíma og hópurinn sótti höllina heim var hópur stúlkna á aldrinum 10-12 ára í leiðsögn um safnið. Þær voru allar klæddar eins og litlar hefðarmeyjar og kom í ljós að þarna var á ferð afmælishópur. Afmælisbarnið var prinsessan og hinar stúlkurnar hefðarmeyjar hennar. Þær fóru á milli herbergja þar sem starfsmaður frá höllinni sagði þeim frá hvernig hefði verið að vera prinsessa í höllinni. Þær stigu dans í einum salnum og í öðru var búið að dekkja upp veisluborð fyrir þær. Þetta er þjónusta sem höllin býður upp á gegn gjaldi. Þátttakendum þótti það skemmtileg viðbót við heimsóknina að fá að fylgjast með þessum afmælishóp.

Museum Berggruen og Sammlung Scharf- Gerstenberg

Hópstjóri – Bergsveinn Þórsson

Fjöldi þátttakenda – 27

Móttaka – leiðsögn um hvort safn fyrir sig

Söfnin tvö standa við Schlossstrasse, til móts við innganginn að Charlottenburghöll. Safnhúsin voru upphaflega byggð fyrir foringja í konunglegu herdeildinni og voru byggð á árunum 1851-1859.

Berggruesafnið hýsir safn Heinz Berggruen. Heinz var fæddur og uppalinn í Berlín en flutti til Bandaríkjanna árið 1936. Hann bjó lengstum í París. Heinz gaf einkasafn sitt til Berlínar. Á meðal þess sem má sjá í safninu eru verk eftir Pablo Picasso frá 1897 til 1972, Paul Klee, Henri Matisse, Van Gogh, Braque and Cézanne. Þá er einnig að finna skúlptúra eftir Henri, Laurens og Alberto Giacometti. Þegar í safnið var komið tók leiðsögumaðurinn á móti okkur sem hét Andrea. Hún starfaði sem „freelance“ leiðsögumaður fyrir safnið og var að eigin sögn fengin til að leiðsegja okkur því hún þekkti til Íslands.

Safnið var á fjórum hæðum sem hópurinn var þræddur í gegnum af leiðsögumanninum. Hún staldraði lengi við valin verk eftir þekktustu listamenn 20. aldar og segja má að gjöf Berggruen til borgarinnar hafi verið vegleg. Andrea þekkti vel til og sagði vandlega frá, á stundum var líkt og hún færi eftir handriti. Leiðsögnin var mjög áhugaverð og frásagnir valinna listaverka runnu vel saman í skemmtilega heild. Leiðsögnin var hins vegar í lengri kantinn og var orkan nánast uppurin hjá sumum í hópnum þegar leið á. Þetta var í blábyrjun ferðarinnar og margir ekki einu sinni búnir ganga frá innritun á hótelinu. Ekki bætti úr skák að loftið í rýmum safnsins var þungt og nánast af skornum skammti. Í lok leiðsagnarinnar hófst stutt umræða um safnastarf í borginni og hafði Andrea áhugaverða

sýn á það sem hún átti eftir að segja betur frá þegar komið var í *Sammlung Scharf-Gerstenberg*.

Það voru því fegnir ferðalangar sem gengu út í ferskara loft að loknum fyrsta þætti þessarar heimsóknar. Á leiðinni yfir götuna voru allir sammála um að byrja seinni hálfleik á að setjast niður og fá sér kaffisopa. Fyrsta stopp í *Sammlung Scharf-Gerstenberg* var því kaffiterían og þar var setið og safnað orku með því að innbyrða koffín, sykur og ýmislegt annað. Eitthvað dróst kaffipásan á langinn og þegar hafist var handa var ljóst að lítill tími var til stefnu. Bragur leiðsagnarinnar tók þó töluverðum breytingum og fræddi Andrea hópinn um safnastarf í Berlín og afleiðingar sameiningar austurs og vesturs. Hún virtist tala tæpitungulaust um bransann sem leikmaður og þátttakandi. Hún hafði mjög góða þekkingu á sögunni og hafði áhugaverðar skoðanir á hlutunum. Til dæmis spurði hún hvort sagan væri ekki bara að endurtaka sig þegar lýðveldishöll Austur-Þýskalands var rifin til þess að endurreisa keisarahöllina, sem þurfti einmitt að víkja fyrir lýðveldishöllinni á miðri 20.öld.

Þessi útúrdúr um safnastarf Berlínar vakti mikinn áhuga, en ofan á langa kaffipásu, var tíminn af skornum skammti þegar loks kom að leiðsögn um sýningar safnsins.

Safnið segir mjög áhugaverða sögu súrrealismans í vestrænni listasögu. Sú saga er ekki dæmigerð, heldur varpar hún ákveðnu ljósi á súrrealíska tilburði fyrir tíma súrrealista hreyfingarinnar. Áherslur eins og draumar sem uppspretta myndefnis, drógu fram ýmsa minni spámenn í bland við heimsfrægu súrrealistana. Andrea var nánast rétt að byrja þegar það þótti tímært að stoppa hana hreinlega af til þess að hópurinn kæmist aftur á hótelið til að innrita sig og gera sig til fyrir næsta dagskrárlið.

Sumir í hópnum hlupu í gegnum restina af safninu á meðan aðrir hlupu nánast beint út! Í það heila voru þetta áhugaverð söfn sem hópurinn heimsótti, leiðsögnin var innihaldsrík og sérstaklega skemmtileg þegar kom að tæpitungulausu tali um safnastarf, austur-þýska safnverði og dularfullar tilfærslur safngripa til Rússlands.

Pergamon

Hópstjóri – Guðný Gerður Gunnarsdóttir.

Fjöldi þátttakenda – 27

Móttaka – leiðsögn um safnið kl. 15.15.

Pergamon safnið er eitt fimm ríkissafna á Museum Inseln – Safnaeynni og sem hýst eru í safnabyggingum sem reistar voru frá 1830 til 1930. Safnaeyjan var tekin á heimsminjaskrá UNESCO árið 1999. Eftir sameiningu Þýskalands var farið að huga að viðhaldi og endurnýjun safnanna. Frá árinu 1999 hafa staðið yfir miklar framkvæmdir á Safnaeynni og

er Pergamon síðasta safnið til að hljóta gagngera viðgerð. Framkvæmdir eru þegar hafnar og urðum við vör við það því aðalinngangi safnsins og einstökum hlutum þess hefur verið lokað og í lok mánaðarins verður sýningum safnsins lokað.

Í Pergamon safninu eru til sýnis fornminjar frá Austurlöndum nær og er sérstaða safnsins sú að þar eru til sýnis minjar og munir sem hvergi annars staðar eru til. Einstakt efni sem grafið var upp og rannsakað af Þjóðverjum á síðari hluta 19. aldar. Saga safnsins er því hluti af sögu evrópskra ríkissafna og rannsóknarsögu fornleifafræðinnar.

Leiðsögumaðurinn, sem tók á móti hópnum, Dr. Hubinger starfar sem sjálfboðaliði við safnið. Hann tók það fram að hann væri ekki fornleifafræðingur en þó kom fram að hann hafði áður starfað á Grikklandi við leiðsagnir og þjónustu við safngesti á minjastöðum. Hann hafði greinilega ekki fengið spurningar sem sendar voru til safnanna í undirbúningi ferðarinnar og leiðsögnin sem við fengum var eins og almennir gestir fá. Við vorum leidd um salina og hann nam staðar við gripi sem hann sagði frá. Hann greindi okkur jafnframt frá sögu byggingarinnar, sem var tekin í notkun 1930 og er sú yngsta á safnaeynni. Eins og margar aðrar merkar byggingar í Berlín varð safnið fyrir miklum skaða í síðari heimsstyrjöldinni og í lok styrjaldarinnar höfðu Rússar á brott með sér gripi úr safninu, sem Þjóðverjum tókst að endurheimta síðar. Safnið var ekki endurbyggt og opnað aftur fyrr en eftir 1960 og bera bæði húsið og sýningarnar þess merki. Nú stendur til að endurnýja allt safnið meðal annars til að bæta skilyrði fyrir muni og gesti og nefndi

leiðsögumaður sérstaklega að hugað yrði að því að koma á raka- og hitastýringarkerfi sem ekki eru í safninu nú.

Safnið dregur nafn sitt af Pergamon-altarinu frá Litlu Asú, sem er endurgert í safninu og er helsti sýningargripur þess ásamt Ishtar-hliðinu frá Babýlon og voru það þeir hlutar safnsins sem hópurinn fékk leiðsögn um. Hvoru tveggja er með þekktustu fornminjum heims enda kom í ljós að þetta safn og sýningar þess er fjölsóttasta safn Berlínar og gestafjöldi stígur frekar en hitt. Leiðsögumaðurinn var mjög áhugasamur og hressilegur og hafði góða þekkingu á fornleifunum og sögu fornleifarannsókna Þjóðverja. Minjarnar lifnuðu með frásögn hans og stóð leiðsögnin í rúma klukkustund en þá var komið að næsta hópi sem hann átti að taka á móti. Ekki gafst því mikið tækifæri til umræðna en í lokin var hann spurður að því hvort það væri til umræðu að Þjóðverjar skiluðu minjunum aftur til síns heima. Það kvað hann ekki vera enda væri það skjalfest að fornleifarannsóknin í Pergamon hefði á sínum tíma verið gerð með leyfi þarlendra yfirvalda og að í því hefði falist að þeim var heimilt að fara með minjarnar úr landi. Tók hann sérstaklega fram að Vilhjálmur Prússakeisari og soldáninn í Tyrklandi hefðu verið góðir vinir! Hann taldi að Þjóðverjar hefðu bjargað minjunum frá glötun og væru vel í stakk búnir til þess að færa rök fyrir því að þessir munir væru og skyldu vera í Þýskalandi áfram.

Pergamon-altarið og Ishtar-hliðið hafa verið endurbyggð í safninu og ber sú endurgerving vott um hugmyndir og aðferðir við forvörslu og sýningu fornminja á fyrri tíð. Það var sums staðar svolítið óljóst hvað er upprunalegt og hvað endurgert, þó það sé reynt að láta það koma fram og leiðsögumaður hafi bent á það.

Eftir að leiðsögninni lauk gátum við skoðað aðra hluta safnsins. Miðlun í sýningarsölum er einföld. Í hverjum sal lágu fjölrituð blöð frammi í stokkum við inngöngudyr á nokkrum helstu tungumálum með helstu upplýsingum og staðreyndum um það sem til sýnis er. Merkingar við einstaka gripi voru ekki miklar og sérsýningar virtust engar vera. Má því ætla að á því verði breyting þegar endurgerð lýkur árið 2019. En eins og komið hefur fram gafst ekki tækifæri til að fá upplýsingar um hvað væri fyrirhugað í þeim efnum.

Heimsóknin í Pergamon var áhugaverð að því leyti að hér er um að ræða eitt helsta safn í Evrópu og þar er að sjá einstakar minjar. Safnið er hluti af evrópskri safnasögu og vekur upp spurningar um hvernig þau urðu til og um framferði Evrópumanna í fjarlægjum heimsálfum á fyrri tíð, forvörslu og endurgervingu minja í söfnum og einnig um endurheimt menningarminja. Það verður áhugavert að skoða Pergamonsafnið aftur að endurbótum loknum og fá þá að sjá hvernig tekist verður á við það að miðla þessum merka menningararfi á nýjan hátt.

Bauhaus-Archiv / Museum für Gestaltung

Hópstjóri – Harpa Þórsdóttir

Fjöldi þátttakenda – 28

Móttaka – leiðsögn kl. 16.00

Tuttugu og átta manna hópur fór í Bauhaus Archiv sem er til húsa í Bauhaus-byggingu sem teiknuð var af Walter Gropius (1883-1969), stofnanda Bauhaus, árið 1964. Gropius lifði ekki að sjá húsið reist. Bauhaus Archiv var reist á árunum 1971-1978, í umsjá samstarfsmanns Gropiusar um langt árabíl, Alec Cvijanovic. Hvít byggingin sker sig úr umhverfi sínu, háir loftræstistokkar einkenna útlit byggingarinnar svo og langur rampur sem gengið er eftir til að komast að inngangi safnsins.

Árið 1979 var húsið tekið til nota sem safn. Það hefur því aldrei almennilega gegnt sínu upprunalega hlutverki sem vinnusmiðjur og skjalageymslur/arkíf. Vinnusmiðjuhlutinn var strax tekinn undir sýningarrými safnsins, það er ekki stórt svæði, allir gluggar þess eru birgðir og öll hugsun Gropiusar um afbragðsvinnurými, þar sem náttúruleg lýsing átti að flæða inn og leika um nemendur og starfsfólk, var „kæfð“ frá upphafi til að vernda sýningarmunina.

Bauhaus Archiv á gríðarlega stóra safneign, safnnúmer yfir 60 þúsund og er um að ræða bæði skjöl, muni, grafíska hönnun o.fl. Munir eða aðrir safngripir eru staðsettir í fjargeymslu að mestu. Örlítið brot af safneigninni er til sýnis og eru það aðeins sérfræðingar á vegum safnsins sem hafa aðgang að muna- og varðveislurými safnsins. Það

kom fram í ferð okkar, að margt á eftir að draga fram í dagsljósið um sögu Bauhaus og þá miklu vinnu sem var unnin í Bauhaus í Berlín og aðspurð taldi leiðsögumaðurinn okkar að þau gögn sem leynast í fjargeymslum muni að einhverju leyti varpa nýju ljósi á Bauhaus frá Berlínarárunum, við biðum spennt eftir því.

Í hugum okkar flestra er Bauhaus lykill að móðernismanum og áhrifa Bauhaus gætti mjög víða alla 20. öldina. Bauhaus-skólinn tengdi saman list- og hönnunargreinar og varð mikilvægur grunnur í framþróun þessara greina, ásamt byggingarlistar á 20. öld, í vestrænum samfélögum. Bauhaus gat af sér nýja hugsun, um samstarf þvert á ólíkar greinar þar sem mikið var lagt upp úr handverksþekkingu með því að reka vinnusmiðjur þar sem nemendur unnu náið með kennurum sínum og leiðbeinendum.

Það voru margir gestir í safninu þennan sunnudag. Sýningin í safninu var svokölluð *fastasýning* og komin nokkuð til ára sinna að sögn leiðsögumannsins okkar, sem líklega var helgarleiðsögumaður, rjód í kinnnum eftir að hafa skilað af sér öðrum hópi á undan okkur. Ekki mátti taka myndir af sýningunni en leiðsögumaðurinn sagði að við værum meðal síðustu gesta safnsins til að sjá þessa 20-30 ára gömlu sýningu, eða svo gott sem, sem beið okkar. Til stendur að skipta út sýningunni og fara í allsherjar vinnu við endur-skipulagningu og byggingu nýs safnhúss á lóðinni. Ekki var auðvelt að taka á móti hópnum vegna a)stærðar hans, b)gestafjöldans sem fyrir var í safninu og 3)þeirrar staðreyndar að sýningin var töluvert hólfuld niður.

Valdi leiðsögumaður okkar að standa kyrr á sama stað þar sem var sæmilega rúmt um okkur, þennan síðasta klukkutíma sem safnið var opið á þessum degi. Það dró vissulega úr möguleikum okkar, að upplifa húsið betur, og eins og kemur fram í umsögnum þá völdu margir að svara fróðleiksfýsn sinni með því að röltu sjálfir af stað og skoða marga af þeim merkilegu munum sem safnið á og voru til sýnis. Kannski líka til að koma hreyfingu á blóðið, en öll höfðum við verið á ferðalagi frá því árla dags, og ferðaþreyta og svengd farin að segja til sín. Sérsýningar eru einnig haldnar í safninu en verið var að vinna að uppsetningu nýrrar sýningar og því sáu við ekkert af því rými eða aðra sýningu en þessa fastasýningu.

Margt kom á óvart í frásögn leiðsögumannsins. Ekki síst sá áhugi sem hún hafði á að segja okkur, safnafólki frá Íslandi, frá því sem framundan væri með áætlaðri nýbyggingu og betri tíð í sýningarmálum. Á stundum var hægt að ímynda sér að við værum að hlusta á safnamanneskju á íslensku safni lýsa ómögulegum aðstæðum. Já, það virtist ótrúlegt að heyra að þrátt fyrir svo merkilega safneign á heimsmælikvarða sem safnið á, og þessari ágætu staðsetningu safnsins ásamt þeirri staðreynd að Bauhaus Archiv er eigandi höfundarréttar nokkurra listamanna/hönnuða, hafði lítill skilningur yfirvalda og fjárhagslegt máttleysi borgarinnar staðið í veginum fyrir því að safnið hafði getað rannsakað sem skyldi safneign sína eða sýnt sýningar svo heitið gæti eða yfirhöfuð fengið að blómstra. Á leiðsögukonu okkar var að skilja að *rigur* hefði ríkt og ríki enn milli Bauhaus-staðanna og safnanna sem þar starfa, en Bauhaus-skólinn var í Weimar (1919-1925), Dessau (1925-1932) og í Berlín (1932-1933).

Hér á eftir fara ummæli og viðbrögð þeirra sem létu í sér heyra eftir heimsóknina:

„...Merkilegast fannst mér að safn helgað þessari merkilegu og áhrifaríku stefnu í þýskum sjónlistum skyldi vera að berjast í bökkum. Hafa beðið eftir nýrri og nýtilegri safnbyggingu síðan 1979 ef ég man rétt. Kynningin var áhugaverð lýsing og hreinskilin. Fyrir utan að gera grein fyrir aðstæðum kom t.d. fram að Bauhaus stefnan hefði verið orðin nær gleymd í Þýskalandi um hríð á meðan orðstír hennar lifði áfram á Norðurlöndum, Japan og Vestanhafs? Það litla sem ég sá af sjálfri sýningunni voru kjörgripir, lykilgripir að því er virtist og því varla hægt að segja að þetta hafi ekki verið gott yfirlit um Bauhaus.“ *Inga Lára Baldvinsdóttir*

„Mér fannst byggingin, bæði að innan og utan vera í hálfgerði niðurníðslu, verulega farin að láta á sjá og viðhaldi ábótavant. Líklega vegna fjárskorts og vegna þess að ráðast átti í miklar framkvæmdir á næstunni. Móttakan var ágæt, en leiðsögumaðurinn talaði heldur mikið um framtíðarplön safnsins, sem í sjálfu sér voru áhugaverð, en ég hefði sjálf viljað heyra meira um safnið og sýninguna eins og við saúm það. Sýningin er komin til ára sinna en gefur ágæta heildarmynd af þessum merka skóla/hugmyndafræði á ekki stærra svæði. Hlakka til að heimsækja stærra og endurhugsað safn í framtíðinni. Eftir þessar mörgu heimsóknir í Berlín fannst mér gefast best sú leið að leiðsögumaðurinn segir frá safninu í ekki meira en kannski 20 mínútur í upphaf heimsóknarinnar, svo væri gefinn tími til þess að skoða safnið/sýninguna á eigin vegum, og svo væri gefi tími fyrir spurningar í lok heimsóknarinnar. Þannig fannst mér ég allavega ná best utan um heimsóknina. Þegar að leiðsögumennirnir töluðu í hátt í klukkutíma missti ég fókusinn einhversstaðar á leiðinni og hafði svo engan tíma til þess að skoða og upplifa safnið sjálf.“ *Ingibjörg Áskelsdóttir*

„Safnið kom mér á óvart fyrir það hversu lítið það var – en sýningargripirnir voru augnayndi og stóðu undir væntingum. Sýningin var samt komin til ára sinna og ég vona að hin samfélagslegu tengsl bauhaushugmyndafræðinnar fái betra vægi á nýrri sýningu sem ég hlakka til að skoða þegar færi gefst. Ég hlustaði ekki á umfjöllun leiðsögumanns til enda – en fór að skoða sýninguna. Eftir á hefði ég

viljað fá meiri upplýsingar um dagskrá sem boðið er upp á fyrir börn – fjölskyldur – hópa og viðbrögð gesta við því – þ.e.a.s. samskipti stofnunarinnar og gesta.“ *Inga Jónsdóttir*

„Varðandi Bauhaus. Það kom mér líka á óvart hvað safnið var lítið og illa að því búið miðað við mikilvægi kenninga Bauhaus á sjónlistir – a.m.k. okkar heimshluta. Fyrirlesarinn var sér greinilega meðvitaður um það, dvaldi lengi við hversu fjársvelt þau væru - hverjar hefðu verið upprunalegar hugmyndir og hver væru framtíðaráformin - en lítið um stöðuna eins og hún var. Enda skyldist mér að við værum einn af síðustu hópunum til að sjá sýninguna í núverandi mynd. Það var áhugavert þegar hún ræddi um að Bauhaus-stefnan hefði verið "gleymd" í Þýskalandi - en við nánari umhugsun fannst mér að það hefði ekki átt að koma manni á óvart. Ég verð að viðurkenna að ég var ekki allan tímann hjá fyrirlesaranum - þar sem við vorum nálægt lokunartíma og ég hafði áhyggjur af því að komast ekki til að sjá sýninguna - þó svo hún væri ekki umfangsmikil. Náði samt ekki að sjá alla sýninguna. Gripirnir voru margir áhugaverðir - frumgerðir húsganga o.fl. Ágætir textar um hugmyndafræðina - sem mætti þó gera betri skil og þá sérstaklega áhrifum stefnunnar á hönnun nútímans. Líka fannst mér (hef kannski ekki séð það vegna tímaskorts) vanta meiri umfjöllun um þjóðfélagsleg markmið Bauhaus á sínum tíma. En safnið var samt áhugavert og ég hefði mikinn áhuga á að fara aftur og sjá þær endurbætur sem fyrirhugaðar voru - og þó svo að fyrirlesarinn hefði mátt verða aðeins stuttuorðari - þá var augljóst að viðfangsefnið var henni hugleikið og það skilaði sér.“
Þorbjörg Br. Gunnarsdóttir

„Ég hlakka til að sjá nýja sýningar þarna og vona að framsetning muna verði einfaldari. Ég fer örugglega aftur. Ég var hins vegar alveg búin á því þegar við vorum þarna komin og nennti ekki að hlusta lengi á leiðsögunonuna, ég sofnaði standandi. Bauhaus ! Ég bjóst við stóru húsi með stórum safnkosti og afburða sýningum, mörgum og stórum. Ég var fegin að sjá sýninguna og húsið. Safnbúð í svona safni þarf að vera rúmbetri. Dularfullt hvað þau berjast í bökkum..... Líklegast ekki gæluverkefni, við þekkjum það, sem er skrítið þegar hugsað er til hversu stórt vægi þeir fá hér í kennslubókum í listfræði, já og í Noregi og Englandi líka þar sem ég hef tekið kúrsa í listasögu....“ *Íris Ólöf Sigurjónsdóttir*

„Varðandi BAUHAUS fannst mér erindi leiðsögunonunnar mjög áhugavert – Henni var annt um að útskýra hina erfiðu stöðu sem safnið væri í, sögulega tenginguna við Bauhaus í Dessau og Weimar og einnig hugmyndir Martin Gropius varðandi hönnun og notkun hússins. Hún útskýrði hverju það myndi breyta ef gluggarnir fengju að njóta sín aftur, þá fengist ofanbirta og hliðarbirta inn í salina, og útsýni á mannlífið fyrir utan, en þetta hefði að sjálfsögðu þau áhrif að ekki væri hægt að setja upp hvaða sýningar sem væru. Ég náði ekki öllu sem hún sagði um breytingaráformin, en í anda sá ég að hér væri hægt að endurupplífga hugsjónirnar um opið verkstæði þar sem listgreinar mætast. Leiðsögunonan nefndi einnig að engin væri kennsluaðstaðan eða aðstaða fyrir aðra grunnþjónustu. Fyrir mér var rýmisupplifunin það sterkasta, að vera í húsi sem Walter Gropius hefur hannað. Og mikið megum við vera ánægð með að hugmyndirnar frá Bauhausskólanum voru meðteknar af fjölda listamanna og arkitekta frá öðrum löndum, m.a. Danmörku – þannig að þó allt væri bannað og þaggað niður í Þýskalandi frá fjórða áratugnum hafa hugmyndirnar fallið í frjóan jarðveg annars staðar og því mögulegt að lýsa langri og samhangandi sögu BAUHAUS í endurbættu safni í Berlín. Ég var einnig hlessa á að fjármagnið væri að skornum skammti, en enginn er spámaður í sínu heimalandi, og veit ég að merk söfn eins og Munch safnið í Osló og Jorn safnið í Danmörku eiga í miklum fjárhagserfiðleikum.“ *Birgitta Spur*

„Heimsóknin í Bauhaus var tilhlökkunarefni fyrir mig, hef lengi haft áhuga á fyrirbærinu. Ég varð fyrir nokkrum vonbrigðum með sýninguna, þótt þar væru góðir gripir. Mér fannst að ríkuleg hönnun og afgerandi útlit sem tengist Bauhaus ekki vera notað mikið í sýningunni og skorta mikið á stemninguna. Sýningin var augljóslega gömul og húsinu illa við haldið en skemmtilegt engu að síður og nánasta umhverfi fallett. Leiðsögnin var allt of löng og lauk ekki fyrr en safnið var að loka en ég hafði nú ekki þolinmæði til að hlusta til enda, sennilega var ýmislegt áhugavert sagt, það var fjallað um framtíð safnsins heyrði ég og von á bót og betrun. Safnbúðin var ágæt, kjörgripir til sölu og ýmislegt forvitnilegt að sjá. Það verður gaman að koma í safnið eftir endurbætur.“ *Sigrún Kristjánsdóttir*

2.2 Mánudagur 15. september 2014

10.00 - 14.00

Almenn skoðunarferð um Berlín með leiðsögn –hópstjóri Linda Ásdísardóttir
Leiðsögumenn Júlía Björnsdóttir og Eirík Sörðal.

15.30

DDR safnið.

Hópstjóri – Ólöf Breiðfjörð

Fjöldi þátttakenda – 74

Móttaka – leiðsögn um sýninguna og samtal við talsmann safnsins, Melanie Alperstaedt.

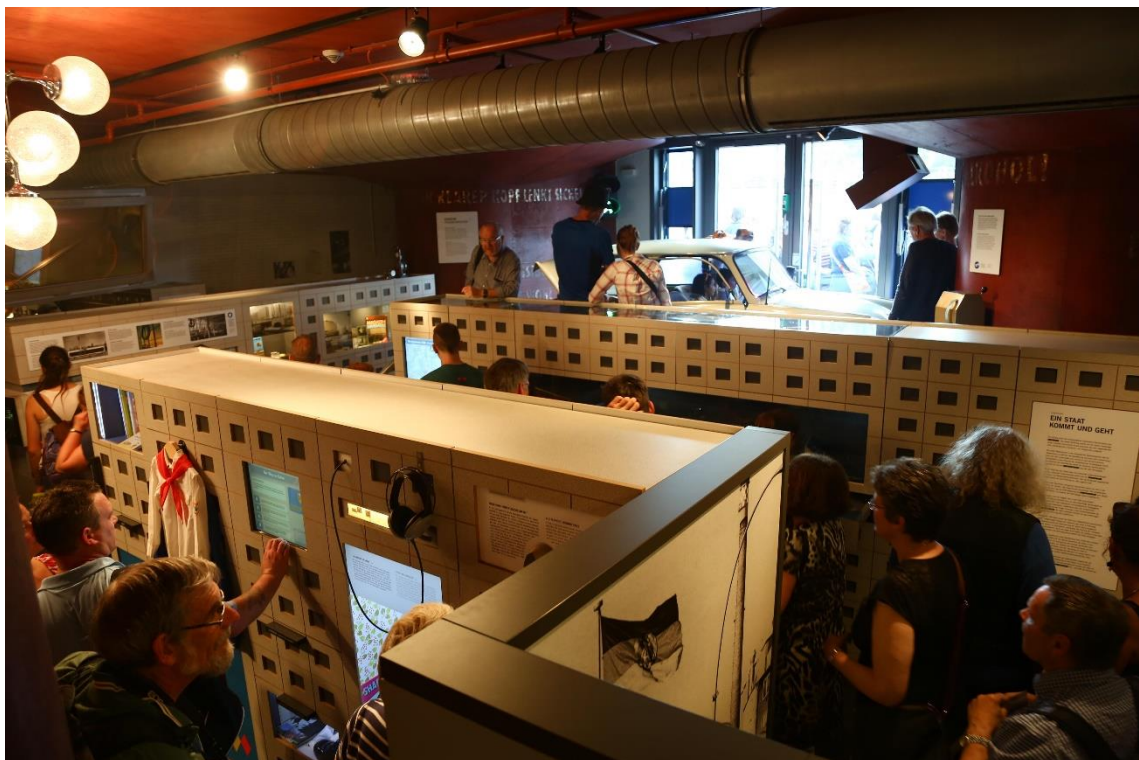
DDR-safnið var opnað árið 2006 og er einkarekið. Í safninu er varpað ljósi á líf Þjóðverja austan megin undir kommúnistastjórn. Mikil áherlsa er á gagnvirka miðlun og það er eitt fjölsóttasta safn Berlínar. Ekki var mögulegt að setjast niður að heimsókn lokinni en hér á eftir koma helstu atriði sem komu fram í umræðum í lest að lokinni heimsókn á leið í heimsókn til sendiherrans og einstaka athugasemdir sem hafa borist með tölvupósti. Hópnum var skipt í þrjá hópa sem fengu þrjár mismunandi leiðsögumenn.

- Túrismiðuð sýning jafnvel þó safnið fylgi siðareglum ICOM og safni, skrái, varðveiti. Upplifun er meira í ætt við grunna sýningu en safn sem vinnur sýningar út frá rannsóknum.
- Vantar dýpt í sýninguna.
- Misjafnar leiðsagnir: Einn hópur þurfti að þola leiðsögumann sem hélt á kókflösku allan tímann og það rýrði upplifun hópsins. Þessi leiðsögumaður gaf þá mynd af lífinu í DDR að það hræðilegasta hefði verið plastgallabuxur og einföld húsakynni. Annar leiðsögumaður gaf hinsvegar mun dýpri leiðsögn með persónulegum

dæmum um raunveruleikann t.d. hvað varðaði símahlerun ofl. Niðustaðan: Leiðsögumenn skipta miklu máli þegar kemur að upplifun hópa.

- Flestir hefðu fremur viljað stutta kynningu og síðan næði til að skoða sýninguna enda um interaktíva sýningu að ræða og eflaust margar lausnir notaðar sem íslenskt safnafólk hefði haft gaman og gagn af að velta fyrir sér.
- Margir kvörtuðu yfir miklum hávaða á sýningunni.
- Óþarflega margt að lyfta upp og opna að mati margra en öðrum fannst það einmitt virka vel.
- Ánægja með samtalið við Melanie þó það hafi verið stutt. Eftir á að hyggja hefði verið betra að hefja heimsóknina á samtalinu við Melanie og síðan að skoða sýninguna. Þegar heimsóknin var undirbúin var það þó ósk Melanie að hópurinn skoðaði sýninga fyrst.

2.3 Þriðjudagur 16. september 2014

9.00 - 12.00

Deutsches Technikmuseum

Hópstjóri – Sigrún Ásta Jónsdóttir

Fjöldi þátttakenda – 14

Móttaka – Hópurinn hitti Iris Kühnberger, yfirmann safnfræðslu og Svenja Gaube, yfirmann móttöku gesta.

Tekið var á móti hópnum í anddyri safnsins og farið með okkur upp á efri hæðir þar sem tvær glaðlegar konur, þær Iris Kühnberger yfirmaður safnfræðslu og Svenja Gaube yfirmaður móttöku gesta, tóku á móti okkur. Okkur var boðið að setjast við stórt fundarborð en rífleg klukkustund fór í að hlýða á kynningu þeirra á safninu, tilurð þess, eðli, starfsemi og framtíðaráform. Einnig gafst okkur kostur á að spyrja spurninga. Við fengum möppu með kynningarefni um safnið og dæmi um fræðsluefni og kennslugögn sem starfsmenn safnsins hafa unnið, með stefnu safnsins í fræðslu að leiðarljósi og sem afhent er þeim gestum sem nota safnið bæði til kennslu og skemmtunar. Joseph Hoppe safnstjóri komst því miður ekki á fundinn en hann var upptekinn á fundi en sendi góðar kveðjur.

Iris og Svenja fóru hvor um sig yfir það hvernig þær nálguðust vinnuna. Áhersla er lögð á að kynna tækniminjar í samhengi við þjóðfélagið, söguna og menninguna. Þá er lagt upp með að gestir geti spurt gagnrýninnar spurninga, haft aðrar skoðanir og hugsað um áhrif tækninnar til góðs eða illis. Þær lögðu líka áherslu á, að þegar settar eru upp sýningar þá

spyrja þau sig alltaf: *ok en hvaða máli skiptir það mig?* Þau eru þannig mjög meðvituð um þarfir safngestanna.

Í skólafræðslunni er lögð áhersla á að nemendur skoði hlutina sjálfa og hefur það skapað vissa togstreitu við bekkjarkennara sem eru óvanir því að fræðsla sé ekki sett fram í orðum og með skriflegum verkefnum. Þau eru einnig með aðstöðu fyrir nemendur til að prófa t.d. af hverju sökkva skip ekki?

Safnfræðslan er í höndum utanaðkomandi starfsfólks sem hefur lifibrauð sitt af því að nota söfnin til kennslu. Hópar af hvaða tagi sem er greiða fyrir kennslu í safninu. Það vakti auðvitað athygli íslensku gestanna. Það virðist viðtekin venja og háttur í Þýskalandi að skólahópar og aðrir sem sækjast eftir því að koma í söfn, greiða fyrir það. Þennan verkþátt hafa söfnin útvistað til annarra aðila og leggja ekki lengur áherslu á að hafa kennara í sinni þjónustu til kennslunnar

sjálfrar. Sérfræðingar safnanna vinna hins vegar með kennurunum við að vinna að gerð kennsluefnis. Meira að segja virðist safnið sjálft ekki kosta prentun og útgáfu kennslubóka og efnis nema í fáum tilfellum.

Við sáum dæmi um slíkt hefti sem Iris Kühnberg hafði unnið og safnið síðan gefið út.

Eftir samtalið við þær þá skoðuðum við safnið sjálf og hver á sínum hraða. Safnið er í nokkrum byggingum ásamt garði. Í nýjustum byggingunni er rakin saga samgöngutækni aðallega og þar mátti sjá, skip, gufuvélar og flugvélar. Safnabyggingin er mjög vel hönnuð og hentar vel fyrir það sem safnið stendur fyrir. Hún er upp á 6 hæðir og er miðjan opin upp úr, þannig er hægt að hafa stóra hluti til sýnis og góð yfirsýn yfir sýningar næst með því að svalir eru meðfram opnuninni. Á hverri hæð eru tekin fyrir ákveðin þemu sem eru sett fram í litlum en heildstæðum sýningum. Þetta gerir það að verkum að safnið er aldrei yfirþyrmandi þótt það sé mjög stórt. Afar lítið var um texta á ensku, en finna mátti þá sums staðar og sést að sýningarnar eru frá mismunandi tímum. Andrúmsloftið var afslappað og var gott að vera í safninu. Umhverfis safnið er garður þar sem villtur gróður vex yfir aflagða járnbrautarteina *Anhalter* brautarstöðvarinnar og skoða má gamlar vindmyllur og fleira. Hægt er að gleyma sér í þessu safni í heilan dag, alltaf er nóg að skoða og töluvert er um að gestir geti reynt sjálfir ýmsa hluti án þess að það trufla mjög

aðra gesti, þar skiptir miklu máli hvað byggingin er vel hönnuð og gott skipulag er á sýningunum.

Stúdíó Ólafs Elíassonar

Hópstjóri – Sigríður Melrós Ólafsdóttir

Fjöldi þátttakenda – 36

Móttaka – Tekið á móti hópnum og gengið með honum í gegnum vinnustofuna.

Flestir sem tóku þátt heimsókninni settust niður að henni lokinni og ræddu hana. Þátttakendur voru sammála um mikilvægi þess að komast í svona heimsókn. Það er alltaf hægt að borga sig inn á safn en erfiðara að komast í lokað stúdíó.

Húsnæðið var á mörgum hæðum og allt hið flottasta og vinnulegasta. Við máttum ekki taka myndir því sýning var í vinnslu og ekkert mátti spyrjast út á samfélagsmiðlum.

Ólafur vinnur eins og endurreisnarlistamaður, hann einskorðar sig ekki við eina grein heldur fæst við flest svið sjónlista svo sem tvíviða, þrívíða og byggingarlist, þar með talið landslagsarkitektúr. Þetta er honum kleift vegna samstarfsmannanna sem eru 80, þ.e. Studio Olafur telur 80 starfsmenn allt frá kokkum til verkfræðinga og arkitekta. Í liði hans eru smiðir, heimspekingar, listamenn, tölvugaurar, auglýsingafólk, textafólk, kynningar-fulltrúar, og allt mögulegt. Þegar við komum þarna voru smiðirnir að vinna í eldhúsinu svo að maturinn yrði kl. 12 punktlígt ! Það þótti mikilvægt. Matar- og kaffitímar eru teknir alvarlega og boðið upp á lifrænt grænmetisfæði. Mikilvægið felst fyrst og fremst í því að þarna hittist allt starfsliðið og ræðir saman. Margur vandinn er leystur í matsalnum.

Áður vorum við búin að heimsækja vinnustofu Egils og það var gaman að velta því fyrir sér að Ólafur var einhvern tímann á sama stað, listrænt, þ.e. á þessari leið á frama-brautinni. Það var gaman og inspirandi að fá að skoða útiverkið Steinkúluna með Agli. Hópur velti fyrir sér mikilvægi verka í opinberu rými. Það er afar ögrandi að takast á við verk, þar sem myndvörpun t.d. þarf að vera alltaf í lagi. Síðan spannst umræðan almennt um verk í opinberu rými, sérstaklega útilistaverk. Það er ábyrgðarhlutur fyrir söfn að þiggja slík verk. Bæði þarf að passa sig á poti hagsmunaaðila og líka þarf að horfa á tilgang verksins í opinbera rýminu þegar ákvörðun er tekin um að þiggja eða hafna. Safnstjóri þarf að hafa þor til að hafna þó að þrýst sé á hann frá hagsmunaaðila. Í slíkum tilfellum sem öðrum skiptir máli að hafa gott listráð eða stjórn stofnunar á bak við sig.

Einn í hópnum benti á hvað sér þætti gott að Ólafur hefur lagt hönd á byggingu heima. Þar sem heimsóknin sýndi okkur hversu öflugur hann er í hönnun stórra opinberra byggingu hefði verið dapurlegt ef hann hefði ekki markað sér neina byggingu á Íslandi. Flestir voru sammála um að áhugavert var að sjá hvernig listaverkin sem við sýnum og varðveitum á söfnum verða til.

Museum für Fotografie / Newton-Sammlung

Hópstjóri – Inga Lára Baldvinsdóttir

Fjöldi þátttakenda – 12

Móttaka – Kynning á vegum Dr. Ludger Derenthal

Dr. Ludger Derenthal forstöðumaður **Museum für Fotografie** kynnti bæði söfnin. Söfnin eru í glæsilegum húsakynnum, sem gegnt hafa margvíslegum hlutverkum aðallega sem samkomustaður fyrir hermenn prússneska og seinna enska. Helmut Newton stofnunin er á tveimur neðri hæðunum, fasta sýning á neðri hæðinni en tímabundnar sýningar á þeirri efri. Museum für Fotografie er með sýningaraðstöðu á efstu hæðinni.

Helmut Newton var heimsfrægur tískuljósmyndari. Fasta sýningin byggir á mikilli persónudýrkun á ljósmyndaranum, þar eru t.d. nokkrar gínur klæddar fötum hans og bíll sem hann lét sérsníða er lykilgripur á miðju gólfi. Fróðlegt var að sjá hvernig blöðum með myndum Helmut Newton var stillt upp til að unnt væri að sjá myndirnar í því samhengi sem þær birtust. Innkoman í sýningarsvæði Helmut Newton er mikilfengleg þar sem breiður tröppugangur tekur á móti gestum með risastórum verkum hans af nöktum konum. Hver og einn gestur mætir því fyrst veröld Helmut Newton hvort sem hann ætlar á þá sýningu eða sýningu Museum für Fotografie. Þetta er mjög vel útfært en spurning hvort þeir í Museum für Fotografie eru á allan hátt sáttir við sambýlið.

Þrjár sérsýningar helgaðar myndum Helmut Newton endurspegluðu tískuheiminn, ein þeirra var með myndum Helmut Newton og konu hans Alice Springs af hvort öðru og annað rými var helgað samtvinningi á verkum þeirra af sama fólki. Helmut Newton hefur ekki dalað í vinsældum, hann tók ögrandi erótískar myndir og í dag falla þær vel að þeim

tískuljósmyndum sem eru mest umdeildar í dag. Það var áhugavert að sjá svo glöggvalt einkasafns. Bæði má nefna efnistökin sýningarinnar sjálfrar sem snýr svo mikið að persónu Helmut Newton og konu hans Alice Springs en einnig hvernig fjárhaglega vel stætt safn er fært um að koma upp afar veglegri sýningu í glæstu safnhúsi sem styrkir sýninguna mjög. Um 140 þúsund heimsækja safnið árlega og er Helmut Newton stofnunin aðalaðráttaraflíð.

Museum für Fotografie á efstu hæðinni heldur þrjár sýningar árlega sem standa í þrjá mánuði í senn og einn mánuður fer í að skipta út sýningum. Útfærsla á sýningarsal vakti áhuga og má t.d. nefna færanlega milliveggi, lofthæð, glugga-lýsingu og lit á veggjum. Hópurinn fékk að skoða vinnuaðstöðu sýningarteymis sem var rúmgóð. Safnið nýtur góðs af sambylí við Helmut Newton stofnunin varðandi gesti en það hallar auðvitað á Museum für Fotografie í stærð sýningarýmis og sýnileika. Safnið er rekið af hinu opinbera og býr að eigin safnkosti en sækir einnig myndir til annarra ríkissafna í Berlín sem búa að sérhæfðum safnkosti á ýmsum sviðum. Það er til fyrirmyndar að safnið vinnur með listaháskólanemum í sýningargerð, eins og nefnt var í kynningunni. Engin kaffistofa var í anddyri en mjög góð verslun var á jarðhæð með mikinn bókakost um ljósmyndun. Safnaheimsóknin var mjög áhugaverð og gaf líka góð innsýn inn í sambylí tveggja stofnanna.

Museen Dahlem- Museum Europäischer Kulturen

Hópstjóri – AlmaDís Kristinsdóttir

Fjöldi þátttakenda – 16

Móttaka – Elisabeth Tietmeyer safnstjóri tók á móti hópnum.

Evrópska menningarsögusafnið er eitt af þremur söfnum undir Museen Dahlem. Museen Dahlem – Museum Europäischer Kulturen. Hin tvö eru Asíska listasafnið (Museum für Asiatische Kunst) og Þjóðháttasafnið (Ethnologisches Museum). Ekki gafst tími til að skoða þau söfn líka nema hvað að tveir afburða farskólanemar heimsóttu Þjóðháttasafnið eftir að dagskrá lauk.

Elisabeth Tietmeyer tók á móti þátttakendum kl. 10.00 og sagði frá safninu. Hún lagði áherslu á að heiti safnsins vísaði í menningu Evrópu í fleirtölu þannig að rétta þýðing á heiti

safnsins væri því menningasögusafn en ekki menningarsögusafn. Talað var um marga menningarkima og ekki væri til neitt sem heitið gæti ein Evrópumenning.

Þar sem safnið opnaði ekki fyrr en kl. 10 og samviskusamir farskólanemar voru mættir mjög tímanlega tók hópstjóri að sér að fara yfir þær spurningar sem farskólastjórn hafði beðið viðkomandi aðila um. Einnig var skautað yfir þær upplýsingar sem finna mátti á netinu um söfnin, verkefni þeirra og viðfang. Almenn ánægja var með móttökur safnstýrunnar enda gaf hún sér góðan tíma með hópnum, var hreinskilin um starfsemina og var tilbúin að miðla bæði velgengni og vandamálum.

Farskólanemar létu eftirfarandi ummæli falla eftir heimsóknina:

„Búningar, menningin, nýtt–gamalt sbr. evrópsku búningarnir. Frábær skemmtun!!“

„Heiðarlegt safn, sýning. Trú safnmunum og konseptum fyrir sýningunni.“

„Skemmtileg heimsókn og gaman að fá leiðsögn frá safnstjóranum.“

„Ótrúlega útpælt safn – allir endar hnýttir hugmyndafræðilega séð en sýningin er ekkert spes. Hugmyndin betri en framkvæmdin“

„Þægilegt og smekklegt framsetning, vel valið í sýningaskápana. Hefðbundið þó.“

„Mjög gagnlegt var að fá tækifæri til að heyra frá safnstjóranum, sem greinilega hafði undirbúið sig með spurningar farskólastjórnar að leiðarljósi. Áhugavert var að heyra um hvernig er að vera eitt af 15 ríkissöfnum í Berlín. Þar er áhersla á að efla faglegt starf með því að ákveðin fagsvið eru rekin af yfirskrifstofunni, sameiginlega fyrir öll söfnin. Hún taldi þetta þó ekki alltaf vera kost þar sem þau misstu í raun að einhverju leyti sjálfstæði sitt. Safnfræðslan og miðlunin ættu að vera að þjónusta söfnin, en virkuðu stundum eins og yfirstjórn.“

„Sýningin var vel sett fram og byggði á mjög skýru konsepti sem var síðan jarðtengt með gripum úr safnkostinum. Hluti sýningarinnar var þemaskiptur, verslun og viðskipti, áhrif menningarstrauma og þess háttar, en annar hluti tók sérstaklega fyrir hvernig hópar auðkenna sig á mismunandi hátt, t.d. með klæðnaði. Þá var það skoðað bæði fyrir lókal svæði, t.d. í einni borg, í einu landi, sem hluti af sérstökum hóp (t.d. skátar eða vélhjólamenn) og jafnvel á þessu superanational stigi sem Evrópusambandið er. Allt var þetta stutt af gripum úr safnkostinum, sem stóðu þarna sem fulltrúar fyrir ákveðnar hugmyndir.“

„Mjög skemmtilega útfært var síðan eitt herbergi með svokallaðri study-collection, þar sem töluverðum fjölda gripa hafði verið komið fyrir í sýningarskápum meðfram einum vegg. Tölvuskjái voru síðan til hliðar, þar sem blasti við mynd af sýningaskápunum. Með því að koma við snertiskjáinn, mátti síðan fá fram nánari upplýsingar um alla gripi sem voru saman á hillu, og síðan um hvern grip fyrir sig. Allt vel framsett með flottum ljósmyndum. Þessari sýningu er skipt út á ca. 18 mánaða fresti.“

„Frábærar viðtökur hjá safnstjóranum og greinilegur metnaður. Áhugavert að fylgjast með hvað mun gerast fyrir safnið í framtíðinni.“

„Frábært safn og tæklar vel hugmynd um hvað er „Evrópa“ og „utan Evrópu“ – notar safnkostinn vel til að miðla flæði menningar & samtímamenningar. Vilja ekki gripi sem „hafa ekki sögu“. Eins og ferskur andblær hvernig erfiðar hindranir hafa verið tæklaðar – það endurspeglast í miðluninni, sýningunum.“

„Áhugaverð nálgun á að draga fram menningu Evrópskra þjóða.“

Topographie des Terrors

Hópstjóri – Haraldur Þór Egilsson

Fjöldi þátttakenda – 23

Móttaka – Andreas Sander safnvörður tók á móti hópnum og var með kynningu.

Topography of Terror er „documentation center“ og minningarsafn um sögu þeirra sem skipulögðu og framkvæmdu voðaverk á manneskjum í nafni nasisma á tímum þriðja ríkisins 1933-1945.

Rætur stofnunarinnar liggja í skammtímasýningu sem sett var upp árið 1987 sem hluti 750 ára afmælishátíðar Berlínar. Sýningin átti aðeins að standa í eitt ár og var hluti sýningar í Martin-Gropius-Bau, „Berlin, Berlin“. Áhugi og aðsókn var gríðarleg og jókst þrýstingur almennings og ýmissa þjóðfélagshópa á að glæpir nasista féllu ekki í gleyskunnar dá, heldur yrði að segja sögu gerendanna. Eftir tiltölulega stuttan undirbúning var Topography of Terror sett á stofn í janúar 1992.

Staðsetningin stofnunarinnar er engin tilviljun. Hún er á lóð þar sem byggingar helstu ógnarstofnana nasismans stóðu í hjarta stjórnarhverfis þýska ríkisins. Þær eru þó horfnar en einu raunverulegu leifar þeirra eru sjáanlegar í rústum kjallara höfuðstöðva SS sem stendur í skjóli leifa Berlínarmúrsins.

Að stofnuninni standa sveitarfélagið Berlín og þýska ríkið. Stofnunin er þó sjálfseignarstofnun með eigin stjórn og alþjóðlega ráðgjafanefnd og vinnuhópa.

Meginmarkmið stofnunarinnar er að „miðla sögulegum heimildum um glæpsamlegt athæfi nasista og hvetja til þess að óhæfuverkin gleymist ekki.“ Stofnunin hefur umsjón með öðrum minningarstöðum og minnismerkjum tengd hörmungarsögu þriðja ríkisins. Ekki er um eiginlega safneign að ræða heldur aðstoðar stofnunin þá sem vilja rannsaka glæpi þriðja ríkisins. Þá er safnfræðsla lykilverkefni stofnunarinnar.

Að jafnaði heimsækja um 1.000.000 gesta Topography of Terror á ári. Mikið er lagt upp úr því að heimsóknin sé gjaldfrjál. Samkvæmt Andras Sander leggur stjórn stofnunarinnar þunga áherslu á að svo verði til framtíðar, væntanlega af siðfræðilegum ástæðum þó það hafi ekki verið nefnt. Safnbúð Topographie er jafn hlutlaus og byggingin

og fór framhjá flestum sem tóku þátt í heimsókninni. Hún selur fátt, aðallega útgáfu safnsins. Markmið stofnunarinnar er ekki að búa til peninga heldur er hún framlag Þjóðverja til þess að gleyma ekki og til að skilja hvað fór úrskeiðis hjá þessari miklu menningarþjóð.

Umgjörðin

Það var ekki vandalaust að reisa safnabyggingu á óhugnarstað sem Niderkirchnerstrase (áður Prinz-Albrecht-Strasw) sannarlega er. Húsið var tekið í notkun árið 2010 og er ekki ósvipað samgöngumiðstöð. Markmið í hönnun byggingarinnar var að hún væri hlutlaus svo hún yrði ekki til að upphefja þá glæpastarfsemi sem þar var skipulögð eða fór fram. Hlutverk hússins er að vera sýningarstaður, miðla upplýsingum og skjölum, og vera vettvangur safnfræðslu og rannsókna.

Staðsetning stofnunarinnar er mikilvæg og endurspeglast mikilvægið í nafni hennar, Topographie of Terror, **Landslag hroðaverka**. Það var því eitt meginmarkmið í hönnun sýningarsalarins að umhverfið yrði hluti af sýningarrýminu. Út um stóra glugga getur gesturinn horft á landslagið og virkjað ímyndunaraflið. Raunverulegar minjar eru sjáanlegar utanhúss þar sem leifar kjallara höfuðstöðva SS standa enn. Leifar Gestapó fangelsisins eru enn óhreyfðar undir malarbreiðu og bíða fornleifafræðinga framtíðarinnar.

Sýningar

Sýningarumhverfið var hannað af arkitektinum Ursulu Wilms en Gerhard Braun var sýningarstjóri. Fastasýning innanhúss er *Topography of Terror: Gestapo, SS and Reich Security Main Office on Wilhem- and Prinz-Albrecht-Strase*.

Úti í kjallararústunum er að öllu jöfnu sýningin *Berlin 1933-1945: Between Propaganda and Terror*. Þar eru einnig skiptanlegar sýningar settar upp og var sýning um uppreisnina í Varsjá 1944 í kjallaranum í september sl. Í kjallaranum eru einnig skilti sem sögðu frá því hvað hefði átt sér stað í hverjum klefa.

Þriðja sýningin er útisvæðið sjálft sem er merkt með 15 skiltum sem segja sögu svæðisins, bygginganna sem þar stóðu og þeirrar starfsemi sem í þeim fór fram.

Allar sýningarnar eru sambland af ljósmyndum, skjölum og textum. Innanhúss eru einnig settar upp skammtímasýningar. Í september var þar sýningin *Hans Bayer – War correspondent in the Second World War*.

Heimsóknin og upplifun þátttakenda

Vel var tekið á móti hópnum af Andreas Sander, og var almenn ánægja með upplýsingar og svör hans þó honum lægi lágt rómur og illa heyrðist í honum úti. Það var eftirtektarvert að hann talaði aldrei um nasista eða Þjóðverja heldur ávallt um gerendur (perpetrators). Almennt fannst fólki sýningarnar og efni þeirra áhugavert og áhrifaríkt. Skiptar skoðanir voru um magn texta en einn farskólanemandi sagði að þetta væri líklega í eina skiptið sem hann myndi hrífast af bók á vegg og myndi pottþétt kaupa hana ef hún yrði gefin út sem slík.

Hönnun og framsetning þótti látlaus og hlutlaus og gaf áhorfandanum nægilegt andrými til að skoða og túlka myndir og texta. Stöðvar þar sem hægt var að setja í gang hreyfimyndir þóttu áhrifamiklar og einhverjum fannst þær hvíld frá lestri sýningarinnar. Mesta upplifunin þótti þó vera það sem eftir stóð af kjallaranum þar sem margir þeirra sem fjallað var um á spjöldunum voru hafðir í haldi, pyntaðir og drepnir.

13.30 - 18.00

Zeughaus - Deutsches Historisches Museum

Hópstjóri – Sigrún Ásta Jónsdóttir

Fjöldi þátttakenda – 17

Móttaka – Jana Nawrot og Oliver Schweinöch tóku á móti hópnum og kynntu safnið.

Safnið var stofnað 28. október 1987 í tilefni 750 ára afmælis Berlínar af borgarstjórn Vestur-Berlínar. Þegar múrinn féll var ákveðið að safnið fengi inni í því húsi sem það er í núna. Áhersla safnsins er á almenna sögu Þýskalands í evrópsku samhengi, eða „...of enlightenment and understanding of the shared history of Germans and Europeans.“ Núverandi sýning var opnuð 2006 en unnið er að nýjum sýningum. Húsnæðið hefur mikið breyst síðan safnið opnaði og skartar nú t.d. sérstökum sýningarskála hönnuðum af I.M. Pei arkitekt.

Jana Nawrot tók á móti hópnum ásamt leiðsögumanni og ljósmyndara, afskaplega vingjarnlegt fólk. Eftir að hafa boðið okkur velkomin og tekið af okkur hópmynd kvaddi Jana en leiðsögumaðurinn Oliver Schweinöch tók við og leiddi okkur í gegnum hluta af sýningunum.

Sýningin er mjög vel skipulögð, salirnir rúmgóðir og er hún ágætlega til þess fallin að fá þokkalega yfirsýn yfir söguna, en safnið er mjög stórt og hætt við að fólk þreytist. Mikið er notað af málverkum sem tengja sig inn á þá tíma sem verið er að fjalla um. Leiðsögumaður okkar benti á að þessi verk séu ekki skilgreind sem verðmæt listaverk en fremur sem myndræn tjáning á söguefninu. Sumum í hópnum fannst þessi fjöldi málverka í gylltum römmum gefa sýningunni svolítið yfirbragð sögu hefðarfólks.

Leiðsögumaðurinn okkar, Oliver, hafði greinilega kynnt sér vel beiðni farskólastjórnar um að kynna fyrir okkur safnfræðslu safnsins. Á þessu safni er sérstök deild

safnfræðslu og vinna þar 20 starfsmenn. Þau taka sjálf á móti um 7000 hópum á ári en nota ekki verktaka. Þau búa til mikið af námsgögnum en áður fyrr þá var efnið prentað en nú er fyrst og fremst lögð áhersla á vefræna útgáfu og eru þau með töluvert mikla starfsemi þar. Í þessu efni er m.a. kennarahefti sem við gátum keypt í safnbúðinni. Hann fór yfir það hvernig þau fara með hópana í gegnum safnið, en ýmsar leiðir hafa verið hannaðar eftir aldri og þess háttar.

Auk skólahópa taka þau á móti öðrum hópum í sérhæfða fræðslu, s.s. þá sem vilja gerast þýskir ríkisborgarar, fræðsla um sögu Þýskalands með áherslu á Nasistatímann, þá á safnið mikið af herminjum og fá þeir sem eru að læra hersþjónustu að kynna sér sögu hersins og

hið sama á við um lögregluskólann þótt það sé í minna mæli. Þau gefa út efni núorðið á vefnum t.d. leiðbeiningar til kennara.

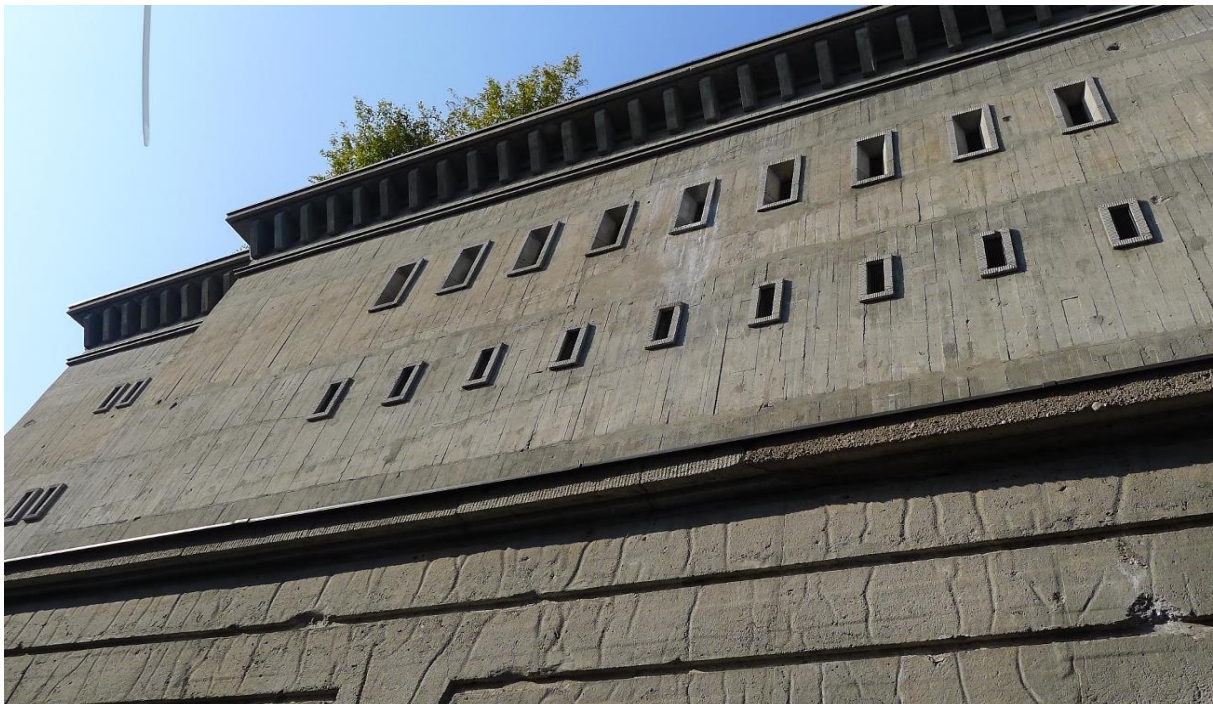
Sammlung Boros

Hópstjóri – Sigríður Melrós Ólafsdóttir

Fjöldi þátttakenda – 23

Móttaka – leiðsögn um sýninguna

Hún var ekki minna ævintýri heimsóknin í Sammlung Boros en sú sem flestir í hópnum nutu fyrir hádegisdag en það var heimsókn til Ólafs Elíassonar. Margir sögðu að heimsóknin í Sammlung Boros stæði upp úr í ferðinni. Sammlung Boros er einkasafn efnaðra hjóna sem auðguðust í auglýsingabransanum og hófu að kaupa og safna samtímalist á tíunda áratugnum. Þau kaupa og safna einungis eftir sínum smekk. Kaupa aldrei gömul verk eftir listamenn. Það sem þau kaupa í dag er þá einungis það sem viðkomandi listamaður er að fást við núna, þau bakka aldrei aftur í tímann.

Verkunum er fagurlega komið fyrir í loftvarnabyrgi frá tímum nasista. Þetta byrgi var byggt ofanjarðar vegna þess að ekki var hægt að fara ofan í jörðina sökum raka eða mýrar. Þetta byrgi var ætlað almenningi, eins og flest önnur, en samt var vandað sérstaklega til þessa í arkitektúr því nasistar ætluðu að varðveita það eftir stríð sem minnisvarða. Albert Speer var arkitektinn og er stíllinn fasiskur (nema hvað!) og leitað til endurreisnar í formum og hlutföllum. Stigagangur er til dæmis friðaður, tvöfaldur eins og í gömlum feneyskum byggingum. Það olli t.d. vandræðum þegar gat var skorið í loft byrgisins til að

koma fyrir lyftu. Steypan var 3 metra þykk og ekki mátti láta klumpinn falla niður ofan á stigana. Því þurfti að gera þetta í bútum og tók 6 mánuði. Steypan sem notuð var á þessum tímum er svokölluð blásteypa og er 30-40 ár að þorna. Einstaklega hörð og sterk. Mikið var reynt að rústa byrginu en gekk ekki.

Ríku hjónin hafa gert breytingar og aðlagð að þörfum sínum og sýningarinnar, en halda sögunni vel í veggjunum sem eru ekki málaðir. Þetta var því ekki hinn hvíti teningur (the white cube). Ekki allir listamenn sáttir en þau láta ekki undan. Í húsinu myndast mikill raki á vissum árstímum og fór hrollur um safnamenn við tilhugsunina. Leiðsögunan svaraði áhyggjum okkar á þann veg að „já að sjálfsgöðu færi það illa með verkin“ og sérstaklega myndi hún telja þetta vont fyrir málverkin en þau eru einkasafn, eiga verkin sjálf og kjósa að fara svona með þau. Einnig tókum við eftir að engin exit-skilti, eða brunaslöngur og annað sem sífellt truflar fagurkeraaugað við sýningaruppsetningar var til staðar. Pappírs-forverðir myndu líka froðufella yfir lýsingunni. Engir setbekkir voru í sýningarýmum fyrir þreytta gesti.

Sem sagt verkin fengu allt sem þau þurftu til að njóta sín (nema hvíta vegg, sem var vel). Þau í Sammlung Boros eru alveg meðvituð um þetta og vita að ekkert safn mundi nokkurn tíma lána þeim verk.

Deutsche Kinemathek - Museum für Film und Fernsehen

Hópstjóri – Linda Ásdísardóttir

Fjöldi þátttakenda – 14

Móttaka – Jurek Sehrt, prófessor Koerber og P. Mäns, sýningarstjóri tóku á móti hópnum

Yfirmaður safnfræðslu, Jurek Sehrt, tók á móti hópnum og kynnti safnið og starfsemina. Þýska kvikmyndasafnið var stofnað 1963 af Gerhard Lamprecht sem safnaði bæði kvikmyndum og kvikmyndatengdum gripum. Safnið var í marga áratugi sýningarlaust safn þar til árið 2000 að það opnar sýningu í Sonyhúsinu á Potsdamer Platz. Fastasýning safnsins leiðir gesti um sögu þýskra kvikmynda og setur í samhengi við þýskt samfélag og stjórnmál á hverjum tíma fyrir sig. Einnig er gefið rými fyrir tengingu við kvikmyndaveldið Hollywood auðvitað með Marlene Dietrich í forgrunni. Saga sjónvarps er fléttuð inni sýninguna. Jurek gaf okkur mjög góða og persónulega kynningu og var eftirtektarvert að sjá hve mikinn áhuga hann hafði á hópnum. Hann spurði okkur spurninga sem hjálpuðu samræðum af stað.

Eitt af umræðuefnunum við Jurek sneri að húsakynnum safnsins sem eru á margan hátt glæsilegar og mitt á fjölsóttu yfirbyggðu torgi Potsdamer Platz. Fyrsta hugsun okkar flestra var að safnið væri vel staðsett í frábæru húsi, en Jurek benti á óþægindin sem felast

í að vera á mörgum hæðum í byggingu þar sem mun fleiri en gestir safnsins fara um. Gæslufólk þarf því að vakta innganga á hverri einustu hæð. Það má einnig velt fyrir sér hvort almenningur átti sig á að þarna sé safn þar sem það samlagast rísa

sviðsmynd verslana, kaffihúsa og nærstöddu kvikmyndahúsi. Við fengum einnig að heyra að borgin hefði á sínum tíma sett þær kvaðir á Sony að þeir fengju þetta tiltekna húsnæði á Potsdamer Platz einungis gegn því að hleypa kvikmyndasafninu inn sem er áhugaverð pólitík.

Hópurinn var svo leiddur inn í þrönga vinnuáðstöðu filmudeildar og þar fræddi prófessor Koerber okkur um verksvið filmudeilar. Hann útskýrði bæði hið mikla umfang safnskots og þá miklu vinnu sem felst í endurgerðum á myndum, varðveislu og þjónustu t.d. fyrir kvikmyndahátíðir. Kvikmyndasafnið geymir yfir 13.000 þýskar kvikmyndir, yfir milljón ljósmyndir, 30.000 handrit, 16.000 veggspjöld, 60.000 kvikmyndaprógrömm og svo mætti lengi telja. Margt í safninu er sérstakt efni eins og verk þýska kvikmynda-gerðarmannsins Paul Kohner.

Eftir stefnumót við prófessorinn fór hópurinn og skoðaði sýninguna á eigin vegum og hitti að því loknu sýningarstjóra safnsins P. Mäns. Sýningin var mjög aðgengileg og hugvitsamlega útfærð á mjög viðamikilli og sjónrænni sögu með þeim hætti að það virkaði vel á mann sem gest. Þá kom dálítið á óvart hvernig farið var inn um dyr þar sem mætir gesti hin breiða kvikmyndsaga sem hélt svo áfram í gegnum völungarhús þýskrar kvikmyndasögu. Sviðsmyndin sem gengið var inni í var ekki ólík sviðsmynd úr kvikmynd þar sem álhandrið, speglar og geimvísindalegt yfirbrag lita svæðið. Kannski var hönnuður undir áhrifum frá hinni frægu þýsku mynd Metropolis.

Safnið var óhrætt við að vera skemmtilegt og í sal tileinkuðum sjónvarpsþáttum var hægt að sitja lengi og hlæja án þess að skilja þýsku. Skiptingin á milli rýma í safninu var nauðsynleg þar sem sýningarefnið voru kvikmyndir en margar frábærar útfærslur var að sjá á sýningunni, eins og heill veggur með fjölmörgum skjáum, skjáir sem voru settir í borðplötu svo gesturinn horfði niður í myndina eða sjónvarpsþáttasýningin þar sem örstutt myndbrot kviknuðu hér og þar á veggnum fyrir framan gestinn. Mikilli sögu bæði kvikmynda og Þýskalands var komið á framfæri án þess að taka gríðarlegt pláss eða kæfa safngestinn. Þvert á móti þá virkaði sýningarformið mjög vel, þrátt fyrir "óróann" í sýningunni sem var óhjákvæmilegur þegar safnkosturinn er lifandi

myndir. Sá hluti sýningar sem snéri að hinum óþægilega Nasistatíma var leystur á áhugaverðan hátt. Þegar gengið var inní sýningarýmið voru Nasistamyndirnar, þar með talið óhróðurinn sem var framleiddur til að niðurlægja gyðinga, í skúffum sem vöknuðu til lífsins þegar þær voru dregnar fram. Þá var kvikmyndabútur spilaður, og er skúffunni var ýtt inn stoppaði myndbrotið. Á þennan hugvitsamlega hátt gátu þeir sem vilja skoða þetta tímabil séð það og þeir sem ekki vilja gengið í gegn án áreitiss.

Það kemur kvikmyndasafninu mikið til góða að eiga gott safn af leikmunum, tæknimunum o.fl. til að brjóta sýninguna upp með og auka gestum innsýn í hinar mörgu hliðar kvikmyndaheimsins. Sérýning safnsins var sérlega áhugaverð og var sérniðin fyrir börn. Sú sýning var gagnvirk og hafði mikið safnfræðslulegt gildi. Sýningarstjórn P. Mäns sagði að sýningar safnsins væru fljótar að eldast og yngri kynslóðin tengi illa við það efni sem er til sýnis. Það sé því tímabært að uppfæra sýninguna sem bráðast.

Móttaka á hópnum var mjög vel skipulögð og mikið í hana lagt. Innkoman í safnið var ekki marktæk því þar var verið að smíða nýja safnbúð o.fl. Kvikmyndasafnið var að flestra mati frábærlega útfært safn og sýningin allt í senn, áhugaverð, falleg og skemmtileg. Ekki er hægt annað en að velta fyrir sér hvað hægt væri að gera á Íslandi ef fjármagn fengist, þótt ekki væri nema, mínútgáfa af þessari sýningu.

Domäne Dahlem - Landgut und Museum

Hópstjóri – AlmaDís Kristinsdóttir

Fjöldi þátttakenda – 17

Móttaka – Dr. Peter Lummel safnstjóri tók á móti hópnum.

Hópurinn mætti kl. 13.30 við innganginn á safninu (sem var mjög villandi og óljós). Safnstjórinn Dr. Peter Lummel tók á móti hópnum og gekk með okkur um svæðið. Domäne Dahlem er herragarður og sveitasetur en húsið var byggt fyrir Cuno Johann von Wilmersdorff í kringum 1680 – ekki var minnst einu orði á þessa staðreynd í heimsókninni sem er umhugsunarvert. Safnið er í anda útisafna sem má finna víða í Þýskalandi og á Norðurlöndunum.

Farskólanemar tjáðu sig um heimsóknina í Domäne Dahlem:

„Áhugavert hvers vegna staðurinn var gerður að safni í upphafi.“

„Ótrúlegt hugsjónaverk, hvorki fugl né fiskur, þ.e. hvorki safn né skemmtigarður og erfitt að flokka. Þjónar þó markhópum sínum vel og hefur greinilega í forgangi að bæta úr „samfélagsvandamálum“ eins og að kenna börnum í Berlín hvaðan matur kemur eða brúa bil á milli kynslóða (ömmur/afar, börn) því þær búa sjaldan saman lengur.“

„Skemmtilega heimilislegt landbúnaðarsafn þar sem áherslan er á mat, frá akri á diskinn. Mikil uppbygging var í gangi sem hefur áhrif á upplifun af staðnum, en mjög áhugavert að heyra um þau áform sem eru í gangi, um nýtingu bygginganna til tekjuöflunar og nýjar sýningar. Ljóst er að hönnuðir hafa ekki nýlega mótað útlit staðarins, og þegar framkvæmdir bættust ofaná, virkaði staðurinn ekki sannfærandi í byrjun.“

„Gagnlegt var að heyra um hvernig safnið starfar í nánum tengslum við samfélagið, nýtir vinnu sjálfboðaliða og býður upp á mjög mörg sérhæfð prógrömm fyrir hina ýmsu hópa samfélagsins (jafnvel á mörgum tungumálum) – og sagði hann þau vera alls 160 talsins. Eingöngu ca.50% af starfinu er fjármagnað af Berlínarborg, sem einnig sér um viðhald sögulegra bygginga. Rík krafa er því til þeirra að

afla sjálf fjármagns, sem þau gera með sölu grænmetis sem ræktað er á staðnum, veitingasölu, útleigu á sölum og tekjum af hátíðum sem haldnar eru (alls 25 dagar á ári).“

„Gott dæmi um samstarf sem safnið á í, er gerð margmiðlunarefnis eða tæknilegri hluta miðlunarinnar. Þar eru þau í samstarfi við safn nærri Hamborg, þar sem tekið er að einhverju leyti á svipuðum hlutum. Þar skipta þau með sér verkum, þannig að hvort safn fyrir sig kostar vinnu við þróun helnings miðlunarefnisins og framleiðir síðan í tveimur eintökum, eitt til afnota fyrir hvert safn.“

„Frábær hugsjónavinna en sárvantar fjármagn í viðhald, en samt gaman að þetta sé ekki „Disneyvætt“.“

„Safn í vinnslu, mikill metnaður í safnfræðslu. Hugsjónin og hugmyndirnar til en vantar fjármagn.“

„Það besta sem safnið hefur uppá að bjóða er bóndabæjaryfirbragð, villt og draslaralegt. Mörg verkefni í gangi sem hafa ekki öll skýra stefnu.“

„Ruglingsleg aðkoma og framsetning. Öflugt fræðslustarf kom á óvart.“

„Mikil vonbrigði, sá þetta fyrir mér á annan hátt. Ræktun og dýrahald áhugavert, en annars ekki nægjanlega gott, að mínu mati.“

„Áhugavert konsept. Veit ekki hvort það er þó alveg að virka. Leiðsögnin var skemmtileg en þetta var allt öðruvísi en ég hafði reiknað með.“

„Óvenjulegt „safn“, mikið líf og greinilegt að aðstandendur hafa mikla ástríðu fyrir því að kenna og miðla. Hér er greinilega hugsað út fyrir safnaboxið og spennandi hugmyndir uppi um næstu sýningar sem stendur til að setja upp.“

„Mjög skrytið „safn“ – eiginlega meiri útikennslustofa en safn. Gott fyrir sitt leyti en ruglingslegur staður.“

„Maður upplifir sig ekki á safni. Er þá markmiðinu ekki náð? Hmm...nei ekki í þessu tilfelli.“

„Ég ráfaði um síðara safnið á meðan aðrir meðlimir hópsins voru svo myndarlegir að skrifa niður nótur. Þetta upplifði ég umfram aðra: Á safninu eru reknar vinnustofur handverksfólks, meðal annars vefarar, leirkerasmiðir og eldsmiðir. Þessar vinnustofur eru reknar í gömlu rými herragarðsins. Vinnustofurnar eru leigðar út og ekki allt of gott samkomulag á milli rekstraraðila safnsins og handverksfólksins, hugsanlega vegna hárrar leigu, eins og gengur. Þessi samvinna hlýtur þó að efla safnið og gera heildarmyndina fyrir gestinn fyllri, enda eru haldin námskeið í viðkomandi iðn við safnið reglulega yfir árið. Ég kíkti inn til eldsmiðanna og fékk mjög góðar móttökur.“

Jüdisches Museum Berlin

Hópstjóri – Haraldur Þór Egilsson

Fjöldi þátttakenda – 31

Móttaka – Maren Krüger, yfirmaður grunnsýningar safnsins og Frk. Petersen, safnvörður í safnfræðsludeild safnsins, héldu kynningu fyrir hópinn.

Gyðingasafnið í Berlín var upphaflega stofnað sem deild í borgarminjasafni Berlínar árið 1979 en þróaðist smám saman í að verða sersafn innan þess og var frá 1996 talað um Gyðingasafnið. Jewish Museum Berlin Foundation opnaði sem sjálfstæð stofnun 13. september 2001. Markmið þess er að rannsaka og lýsa lífi gyðinga í Berlín og Þýskalandi en einnig að skapa umræðuvettvang til að ræða málefni tengd safninu.

Safnið er til húsa í Kellegienhaus, gömlu barrok húsi, sem fyrrum hýsti borgarminjasafn Berlínar og nýbyggingu Libeskind. Nýbygging safnsins, sem er tengd eldra húsnæði safnsins, hefur óvenju mikið vægi í upplifun gesta og hönnun sýninga.

Byggingin á stóran hlut í upplifun gesta en breytti einnig tilgangi safnsins úr því að vera borgarsafn í að vera safn um sögu og menningu gyðinga á landsvísi. Hönnun hússins hófst 1989 þegar bandaríska arkitektinum Daniel Libeskind var falið að hanna viðbyggingu við borgarminjasafn Berlínar. Hann ákvað að gefa viðbyggingunni táknað gyðingleg einkenni og sál. Glerbygging tengir saman garðinn og byggingarnar. Hún táknar sukkah, sem er kofi eða tjöld sem Ísraelsfólk bjó í á meðan það var landlaust. Ein hátíða gyðinga er nefnd Sukkot sem er sjö daga veisla og á að neyta alls matar í sukkah kofa eða tjaldi. Glerbygging Libeskind er einmitt ætlað að vera matarhús safnsins ásamt því að tónleikar, upplestrar og aðalviðburðir safnsins fara þar fram. Sýningarrýmið er 5.284 m². Ásamt 670 m² garði.

Að heimsækja Gyðingasafnið í Berlín er strax frá upphafi óvenjuleg heimsókn. Ströng öryggisgæsla er við húsið og í móttökunni, ekki ósvipuð öryggisgæslu á flugvelli. Slík aðkoma hlýtur að setja svip sinn á heimsóknina. Öll öryggisgæsla, miðasala, safnbúð og veitingasala er útvistuð. Starfsfólk safnsins hefur gert sér grein fyrir því að fyrstu kynni gesta af safninu eru óvenjuleg og kaldranaleg og leggur því upp úr því að starfsmaður á vegum safnsins, einkenndur með gyðinglegum trefli, taki á móti fólki fyrir utan bygginguna.

Aðalsýningar safnsins eru tvennskónar. Annars vegar grunnsýning um sögu gyðinga í Þýskalandi, sem er skipt upp í 13 tímabil frá 321 e.kr. fram til okkar daga. Hins vegar er það sýning í Libeskind byggingunni sem allir gestir fara um hvort sem þeir ætla að skoða Libeskind sýninguna eða grunnsýninguna á efri hæðunum.

Það er afar áhugavert hvernig byggingarlist Libeskind fléttast saman við sýningar safnsins. Í kjallaranum er sýningin og byggingin fléttuð saman þannig að byggingin sjálf, jafnvel tómarúmið, segir sögu um hörmungar gyðinga á tímum helfararinnar. Safnið er þó ekki helgað helförinni en óhjákvæmilega er ekki hægt að sneiða fram hjá þeim þætti í sögu gyðinga í Þýskalandi. Byggingin og rýmisskynjun er markvisst látin leika á skynfæri gesta og býr til einstaka upplifun. Sýningarrýmið er í raun lítill garður og þrír stígar sem liggja þvert á hvern annan. Þar eru einnig rými fyrir safnfræðslu af ýmsum toga. Mikið er lagt upp úr hljóðleiðsögn sem eykur upplifun og bætir við miklum upplýsingum sem annars fara framhjá gestinum. Á sýningunni eru mjög fáir gripir sem segja allt sem segja þarf þó mörgum farskólanemendum fyndist stærð texta og lýsing ábótavant.

Grunnsýningin um sögu gyðinga er andstæða tómarúmsins í kjallaranum. Sýningin er viðamikil, hlaðin gripum og fjölbreyttum útfærslum og framsetningu upplýsinga á gagnvirkann hátt. Leið gestsins liggur í gegnum 13 söguleg tímabil. Samspil byggingarinnar og sýningarinnar er stundum á skjön og ekki eins velheppnað og í kjallaranum.

Árlega er settur upp fjöldi skammtímasýninga ásamt því að áhersla á viðburði vex frá ári til árs. Reynt er að höfða til afar breiðs hóps ekki einvörðungu gyðinga. Sérýningar sem safnið hefur sett upp nýverið er um samband trúar og matar og um Sigmund Freud. Þegar hópurinn heimsótti safnið var þar innsetning bios [Torha] sem robotlab listahópurinn setti upp. Þar skrifaði vélhönd hinn helga texta gyðinga með hraða mannshandarinnar án þess að uppfylla trúarfræðilegar kröfur gyðingdómsins til textans.

Safnið hefur það að markmiði að vera miðstöð rannsókna á sögu gyðinga í Þýskalandi. Það hefur komið sér upp rannsóknarbókasafni sem inniheldur yfir 70.000 bækur og aðrar heimildir. Leo Baeck stofnunin í New York, sem býr yfir stærsta heimildasafni um sögu gyðinga í Þýskalandi, starfrækir útibú í safninu. Verið er að byggja upp rannsóknarstarfsemi í húsi á móti núverandi safnbyggingum.

Safnfræðsla er þungamiðja starfseminnar og er mikið lagt í hana. Fjölbreytt fræðsla er í boði fyrir nemendur á öllum skólastigum. Hún er afar fjölbreytt og felst ekki einungis í leiðsögn um sýningar heldur er boðið upp á vinnuhópa, leiklistartengda fræðslu, leiksýningar o.fl. Þar sem hlutverk safnsins er á landsvísu nær safnfræðslan út fyrir veggi safnsins. Fræðsluhópur á vegum safnsins ferðast um í skólarútu um Þýskaland með skólasýningar og ýmis verkefni.

Safnkostinum er skipt í fimm hluta: trúartengda hluti, ljósmyndir, hversdagslega hluti, listaverk og skjöl. Safnið leggur áherslu á að safna hlutum sem nýtast beint í sýningar fremur en fylla í göt í safneigninni. Þá er sérstök áhersla lögð á að safna því sem tengist uppbyggingu trúar og samfélags gyðinga á eftirstriðsárunum. Einnig er lögð áhersla á það sem tengir samfélag gyðinga í Þýskalandi við Ísrael og samfélag gyðinga í veröldinni.

Það voru 32 glaðbeittir farskólanemendur sem heimsóttu Gyðingasafnið og fengu prýðis góða kynningu hjá Maren Kruger, yfirmanni grunnsýningar safnsins og frk. Petersen sem er safnvörður í safnfræðsludeild. Þær fóru markvisst og á skemmtilegan hátt yfir starf safnsins og svöruðu fjölmörgum spurningum hópsins. Þær lögðu áherslu á að starfsfólk, væri ekki allt gyðingar og starf safnsins ætti ekki að höfða eingöngu til gyðinga. Fram kom að fylgst er með hvernig gestir skoða sýningu og gerðar rannsóknir á því hverju þeir sleppa og breyta sýningum eftir slíkar mannfræði atferlissrannsóknir.

Upplifun hópsins af sýningunum var ólík og urðu snörp skoðanaskipti um þær eftir heimsóknina. Byggingarlistin greip flesta þó bent væri á að hún væri ástundum of frek á athygli og yfirþyrmandi. Það fannst öðrum hins vegar kostur og undirstrikaði söguna sem væri verið að koma á framfæri. Grunnsýningin á efri hæðinni um sögu gyðinga var að

mati flestra yfirþyrmandi og ofhlaðin. Jafnvel of stór til að skoða í einu á stuttum tíma. Þá var það álit margra að byggingarlistin og sýning á efri hæðinni hefðu ekki unnið eins vel saman og í kjallaranum.

18.00

Heimsókn Hochschule für Technik und Wirtschaft

Þórir Ingvarsson, forvörslunemi við *Hochschule für Technik und Wirtschaft Berlin*, tók á móti farskólanemendum og sýndi þeim forvörsludeild skólans. Nokkrir kennara Þóris hittu hópinn og sögðu frá starfi í sinni deild.

„Hochschule für Technik und Wirtschaft er stærsti tækniháskóli í hagnýtum vísindum í Berlín. Hann býður upp á fjölda ólíkra greina svo sem viðskiptafræði, lögfræði, verkfræði, tölvufræði, tískufræði og fl. Skólinn er staðsetur í frægri gamalli verksmiðju sem framleiddi heimilistæki.

Í skólanum er forvörsludeild þar sem varðveislu-og forvörsluaðferðir eru kenndar í þremur fögum: fornleifar og sögulegir gripir; nútímaleg efni og tæknilegir gripir; ljósmyndir og kvikmynda-, sjónvarps- og margmiðlunarefni. Staðsetning forvörsludeildarinnar innan tækniháskólans hentar sérstaklega vel. Um er að ræða menntun á mastersstigi með áherslu á rannsóknir. Húsakynni eru rúmgóð, kennslustofur bjartar og tæknilegt umhverfi hvetjandi.

Okkar leiðsögumaður var Þórir Ingvarsson, nemi í forvörslu. Þórir mun útskrifast á næsta ári með sérhæfingu í forvörslu gripa úr kvikmynda-, sjónvarps- og margmiðlunariðnaði. Með honum var deildastjórinn og fleiri prófessorar sem sýndu mikla gestrisni og löbbuðu með okkur í gegnum vinnustofur og útskýrðu verkefnin. Eftir tveggja tíma heimsókn vorum við orðin vel upplýst um starfsseminu. Fyrst og fremst þótti okkur mikið til koma.

Þórir byrjaði með stuttan fyrirlestur og kynnti starfssemi skólans og deildarinnar. Hann sagði frá náminu og hvernig hann valdi nýtt sérfag eftir að hafa byrjað með forvörslu ljósmynda. Síðan skoðuðum við allar forvörsludeildir og hvert rými gaf okkur tækifæri til að fræðast um forvörslu ýmissa greina.

Að skoða forvörsluskóla er alltaf upplifun óháð því hvort maður hefur bakgrunn í faginu eða ekki. Nemar fá ekta gripi til að æfa sig á þannig að kennslustofur eru alvöru vinnustofur ekki ólíkar þeim sem eru til á söfnum. Oftast hafa menntastofnarnir fleiri tæki og töl til afnota en söfnin og sú var raunin í Berlín.

Áherslur deildarinnar á nútíma gripi sem aðalgreinar eru einkennandi fyrir þennan skóla og mér fannst tvær deildir sérstaklega áhugaverðar: „kvikmyndadeildin“ og „tækjadeildin“. Þórir var sérstaklega fróður á sviði kvikmynda þar sem tækjabúnaður ræður ferðinni. Tækin sem notuð eru til að bjarga kvikmyndum eru svo dýr að nauðsynlegt er að senda safnkostinn á milli landa í forvörslu.

Merkilegt var að heimsækja vinnustofuna þar sem var unnið með „grófari“ gripi. Þar var verið að klára margra ára forvörslu á mjólkurbíl. Umræðan var skemmtileg því margir höfðu áhuga á að vita hvernig maður fer að því að forverja bíl sem er byggður úr ótal mismunandi efnum, bæði lífrænum og ólífrænum. Á hann að líta út eins og nýr eða sýna merki um notkunarsögu? Á forvarslan að vera sjáanleg eða ekki? Heimsóknin á Hochschule für Technik und Wirtschaft var merkileg og gaf okkur tækifæri til að hugsa um forvörslu tegunda gripa sem við þekkjum lítið til heima á Íslandi.“

Nathalie Jacqueminet

„Heimsókn í skólann var ótrúlega skemmtileg upplifun. Aðstaðan til kennslu í skólanum er til stakrar fyrirmyndrar og höfðu margir orð á því að þeir vildu drífa sig í nám, með det samme. Við fengum að sjá hverja deildinni á fætur annarri undir leiðsögn Frau Keller og það sem gerði heimsóknina enn meira spennandi var að fá að hitta kennara við deildina. Við fengum að líta inn hjá kennurum á sviði forvörslu á fornminjum, ljósmyndum, húsgögnum, kvikmyndum, bifreiðum og svo mætti lengi telja. Til að fá inngöngu í forvörsludeild skólans þá þurfa nemendur að hafa lokið 1 árs starfsnámi á sviði forvörslu.

Þetta er ein leið sem skólinn notar til að stemma stigum við þann fjölda sem sækir um á hverju ári. Þó svo að heimsóknin hafi tekið dágóðan tíma þá var hún vel þess virði. Það var líka upplifun að fá að sjá annan bæjarhluta Berlínar.“

Helga Maureen Gylfadóttir

„Tækniháskólinn er í byggingum, þar sem AEG (Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft) og KWO (Kabelwerke Oberspee) var áður til húsa. Dæmi um hvernig iðnaðarbyggingar fá nýtt hlutverk. Forvörsludeildin er ein deild innan skólans og eru margar aðrar deildir skólans einnig á þessu svæði. Þórir Ingvarsson, nemi í forvörslu tók á móti okkur, svo og tveir kennararar skólans. Fengum fyrst almenna kynningu á skólanum, en síðan var farið í skoðunarferð um forvörsludeild skólans. Mjög áhugavert að skoða kvikmynda-, hljóð- og ljósmyndasviðið. Vel tækjum búið og góð aðstaða fyrir öll þau verkefni sem þarf að leysa. Auk þess er kennd forvarsla forngripa, uppgraftartækni, forvarla gripa úr nýrri efnum, og tækniminja svo eitthvað sé nefnt. Vel undirbúin heimsókn, og fjölmargir gripir sem við fengum að skoða, allt frá brönsnælum og til bíls frá bakaríi. Ánægjulegt hversu margir nemendur farskólans sýndu þessari dagskrá áhuga, enda þótt langt væri liðið á daginn þegar hún hófst.“

Halldóra Ásgeirsdóttir

2.4 Miðvikudagur 17. september 2014

Hamburger Bahnhof – Museum für Gegenwart

Hópstjóri – Ágústa Kristófersdóttir

Fjöldi þátttakenda – 42

Móttaka – Dr. Gabriele Knapstein sýningarstjóri safnsins hélt kynningu fyrir hópinn.

Stór hópur af vöskum safnamönnum heimsótti Hamburger Bahnhof - nútímalistasafn sem heyrir undir Nationalgalerie og er staðsett í gamalli brautarstöð. Þar tók á móti hópnum Dr. Gabriele Knapstein og rakti starfsemina og áttu þátttakendur gott spjall við hana inni í stórum sýningarsal innan um helstu meistara samtímalistarinnar.

Það sem helst kom fram var að þar sem safnið væri hluti af Nationalgalerie þá væru starfsmenn Hamburger Bahnhof einingarinnar fáir - eða aðeins 15 því stór hluti starfseminnar væri miðlægur eins og til dæmis bæði rekstur og kynningarmál. Taldi hún þetta hafa bæði kosti og galla - og gallarnir snérust helst um þekkingarleysi og fjarlægð þegar kæmi að kynningarmálum.

Starfsmenn í gæslu eru ekki eiginlegir starfsmenn safnsins því sá hluti starfseminnar hefur verið boðinn út og er í umsjón öryggisvörslufyrirtækis. Hún taldi þetta hafa ákveðna ókosti. Gæslustarf væri til dæmis ekki áfangastarf á leið inn í aðra þætti safnastarfsins og þeir sem sinntu gæslu hefðu oft lítinn áhuga og skilning á samtímalist.

Safnið hefur ekki úr miklum fjármunum að spila til listaverkakaupa og er verð á samtímalistaverkum oft það hátt að safnið kaupir aðeins örfá verk á ári. Söfnunarstefna þess er að safna alþjóðlegri samtímalist. Til að uppfylla þennan þátt söfnunarstefnunnar, þrátt fyrir lítið fé, hefur safnið gripið til þess ráðs að fá lánuð listaverkasöfn einstaklinga og fyrirtækja sem eiga góð söfn samtímalistar. Safnið fær þá listaverkin í langtímalán og sér um umhirðu þeirra og hefur fullan umráðarétt yfir þeim þann tíma sem samningurinn gildir. Okkar ágæti leiðsögumaður sagði þetta vissulega geta skapað vandamál en reynt væri að koma í veg fyrir að áhrif einstakra persóna væru of mikil.

Hún sagði okkur einnig frá samstarfi safnsins við íslenska listamenn, á borð við Egil Sæbjörnsson og Ólaf Elíasson. Hún hafði sjálf sótt landið heim til að skoða íslenska samtímalist.

Að lokum fengu gestir að ganga frjálssir um safnið sem er gríðarstórt. Sumir voru svo heppnir að hitta á Pétur Kristjánsson við Garðskúlpútur Dieter Roth sem lengi starfaði á Íslandi og hafði mikil áhrif á íslenska myndlistarmenn. Pétur gæddi innsetninguna lífi eins og honum einum er lagið. Í safninu stóð yfir uppsetning á sýningu - og þó starfað væri á fullu gengu gestir framhjá og gátu horft á vinnu uppsetningarmanna.

Þátttakendur voru sammála um að þetta var góð heimsókn - það kom þeim verulega á óvart hversu starfsmenn voru fáir og lausnin á innkaupavandanum þótti frumleg.

The Story of Berlin

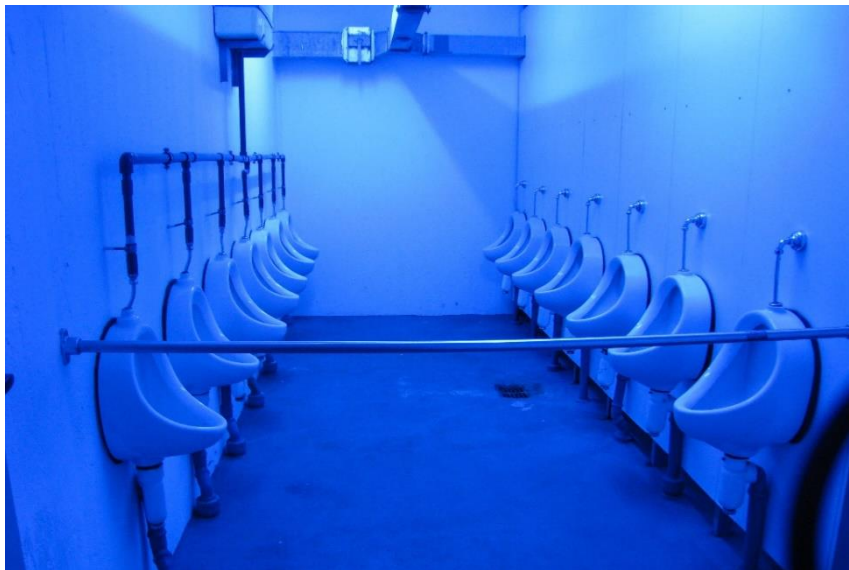
Hópstjóri – Helga Maureen Gylfadóttir

Fjöldi þátttakenda – 17

Móttaka – Bernhard Schütte eigandi safnsins tók á móti og sýndi þátttakendum byrgið undir húsinu.

Safnið er til húsa í verslunarmiðstöð við Kurfürstendamm (Vestur-Berlín) og opnar kl. 10.00. Þegar hópurinn kom þá voru þegar þrír hópar nemenda sem biðu við innganginn og mátti af því merkja að þetta er vinsælt safn. Réttara er þó að kalla þetta frekar sýningu en safn þar sem ekki fer fram nein söfnun, skráning eða varðveisla gripa á vegum eiganda þess.

The Story of Berlin var opnað árið 1999 og er sýningarrýmið um 6000 fermetrar. Sýningin er í einkaeigu og nýtur engra opinberra styrkja. Fjöldi gesta er að jafnaði 250 þúsund á ári. Núverandi eigendur safnsins keyptu það af stofnendum þess árið 2004. The Story of Berlín er margmiðlunarsafn með 23 þematengdum herbergjum sem kynna fyrir gestum þróun Berlínar síðustu 800 árin. Sýningin hefst á miðöldum og endar við fall Berlínarmúrsins. Þá er kjarnorkubyrgi hluti af sýningunni og er gestum boðið að skoða það ásamt leiðsögumanni.

Bernhard Schütte, annar aðaleigandi sýningarinnar, tók á móti hópnum. Hann var léttur og skemmtilegur og sagði stuttlega frá sýningunni við inngang hennar. Hann lagði til að hann færi með hópinn um kjarnorkubyrgið og síðan myndu gestir skoða sjálfir sýninguna og samþykktu þátttakendur þetta ágæta plan.

Heimsóknin í kjarnorkubyrgið var hápunktur heimsóknarinnar að margra mati. Byrgi þetta er staðsett í kjallara verslunarmiðstöðvarinnar og ótrúlegt en satt þá var það ekki aðalástæða þess að sýningunni var fundin staður í þessu húsi. Samkvæmt frásögn

Bernhards þá var það bónus! Byrgið var útbúið á 8. áratug 20. aldar og veitti skjól fyrir allt að 3,600 manns eða um 1% Berlínarbúa ef komið hefði til kjarnorkustyrjaldar. Bernhard gerði nú grín að því þar sem í þessu hverfi höfðu aðallega búið endurskoðendur og bókarar og því hefði ekki verið um að ræða þverskurð af þjóðfélaginu sem myndi gista í byrginu. Með því að ganga í gegnum þetta byrgi þá nefndu margir að þeir hefðu upplifað mjög sterkt þann anda sem ríkti á kaldastríðsárunum í Berlín. Í byrginu mátti meðal annars sjá salernisaðstöðu, sjúkrahvergi, eldhús og líkgeymslu. Kjarnorkubyrgið er gjarnan leigt út fyrir ýmiskonar viðburði og hafði meðal annars verið tiskusýning þar kvöldið áður.

Eftir heimsóknina í byrgið fór Bernhard aftur með okkur upp á sýninguna og fór hópurinn í gegnum sýninguna hver á sínum hraða. Þátttakendur voru sammála um að sýningarherbergin voru misgóð en margar góðar lausnir þegar kom að þátttöku gesta (hands-on). Fyrri hluti sýningarinnar höfðaði minna til þátttakenda og fannst mörgum hönnuðunum hafa tekist betur upp í síðari hluta sýningarinnar eða frá og með 1850. Sýningarrýmið er afar vel nýtt og er ljóst að eitthvað af gripum eru upprunalegir. Umfjöllunin um 20. öldina þótti takast best, sérstaklega stríðsárin og fram til 1989 þegar múrinn féll. Þó nokkrir höfðu þó orð á því að þeim hafi ekki þótt safnbúðin góð og einnig skrítið hvernig hún kom í beinu framhaldi af sýningunni. Ekki var heldur um gæðavöru að ræða heldur var þetta í anda „lundabúða“.

Þátttakendur voru ánægðir með móttöku Bernhards og þótti mörgum gaman að hitta sjálfan eigandann. Leiðsögnin þótt góð og svaraði hann öllum spurningum skýrt og skilmerkilega.

Stasi Museum Berlin

Hópstjóri – Helgi Máni Sigurðsson

Fjöldi þátttakenda – 17

Móttaka – Jörg Drieselmann safnstjóri tók á móti hópnum og kynnti þeim safnið.

Safnvörður tók á móti hópnum og kynnti okkur safnið. Við fórum svo um og skoðuðum ýmislegt og sagði hann okkur frá helstu þáttum sögunnar á afar skilmerkilegan og áhugaverðan hátt. Stasi var í hugum okkar flestra leyniþjónusta en það var meira, enda ráðuneyti innra öryggis. Kjörorð þess var *skjöldur og sverð flokksins*. Þar er átt við Kommúnistaflokkinn, sem skv. hinni opinberu hugmyndafræði stóð vörð um alþýðuna gegn heimsvaldasinum í vestri.

Stasi safnaði upplýsingum um þegnana í sífellu og skipti sér af öllu, enda var t.d. ekki viðurkennt að fólk hefði rétt á einkalífi, allt skyldi vera pólitískt og opinbert, allt varðaði öryggi ríkisins. Stasi stundaði víðtækustu njósnir sem þekktust í einu landi í A-Evrópu. Starfsmenn og uppljóstrarar á þess vegum voru 5% af þjóðinni, sem var helmingi herra hlutfall en hjá KGB í Sovétríkjunum og fimm sinnum herra hlutfall en hjá leyniþjónustunni í Tékkóslóvakíu sem var 1,1%. Því til viðbótar og ekki síður var Stasi nokkurs konar uppeldisstofnun þjóðarinnar, notaði mjög frumstæðar uppeldisaðferðir að vísu. Safnvörðurinn sagði okkur m.a. frá og sýndi okkur gögn um hvernig Stasi fjallaði um dægurtónlist, diskótek o.fl. Stofnunin komst m.a. að því að diskótek væru ekki slæm ef rétt væri á haldið, hægt væri að nota þau til að mennta og þroska alþýðuna og var samin greinargerð um það í sjö liðum hvernig skífuþeytarar ættu að koma málstaðnum á framfæri. Þetta var broslegt dæmi en hin, sem voru um ofbeldi og yfírgang, voru mun fleiri.

Stasi var stofnað í landi sem hafði verið undir hæl nasismans í 12 ár og gengið í gegnum heimsstyrjöld helming þess tíma, hrikalegasta hildarleik mannkynssögunnar, sem skildi eftir sig 60-70 milljónir fallinna og fimmfalt fleiri slasaða og skaddaða andlega. Stofnunina er rétt að skoða í því samhengi þó að það réttlæti ekki mannréttindabrot hennar. Og heimsvaldastefnan, sem gat af sér heimsstyrjöldina og líka styrjaldir á seinni tímum, Víetnamastríðið, Íraksstríðið o.fl., var líka raunveruleiki.

Safnið er í höfuðstöðvum Stasi, nánar tiltekið aðalskrifstofum yfirstjórnar stofnunarinnar. Hinir 100.000 starfsmenn voru að hluta í nokkrum stórbyggingum í næsta nágrenni en einnig voru skrifstofur og bækistöðvar víðs vegar um landið. Safnið lét lítið yfir sér á yfirborðinu, meira var um dramatík t.d. á DDR-Museum. En efnið komst vel til skila, ekki síst fyrir þá góðu leiðsögn sem við fengum hjá safnverðinum. Hann hafði sjálfur verið settur á lista hjá Stasi út af smávægilegum hlutum, hann var skyldur einhverjum sem þótti ekki nógu sannfærandi í hugmyndafræðinni. En hann varð ekki fyrir neinum óþægindum af þess völdum og fékk t.d. heimild til að ganga í háskóla í V-Þýskalandi í einhver ár. En hann var varkár í yfirlýsingum og forðaðist að mála hlutina í mjög skörpum litum. Ein ástæðan fyrir því var sennilega hve stutt er frá falli múrsins og margir eru enn á lífi sem tengdust atburðum í A-Þýskalandi. Og einfaldlega að tilveran er ekki svarthvít. Svo eftirminnilegt dæmi sé tekið um ástandið í landinu, ótengt Stasi, þá kostaði Trabantinn frægi mjög lítið, ein eða tvenn mánaðarlaun, en það tók 12 ár að fá hann, verksmiðjurnar höfðu ekki betur undan en það. Fólk var gjarnan með fulla vasa af peningum en gat ekki gert neitt við þá. Lífskjör almennings voru líka mjög sambærileg í A-Þýskalandi við það sem var í vestrinu undir lokin.

Eftir skoðunarferðina fengum við okkur kaffi og yfirmaður safnvarðarins, Jörg Drieselman, spjallaði við okkur, reyndar í gegnum safnvörðinn þar sem hann talaði litla ensku. Hann ræddi málina einnig á mjög málefnalegan og yfirvegaðan hátt.

Hér í lokin koma athugasemdir frá fjórum þáttakendum í þeirri röð sem þær bárust:

„Það fyrsta sem Jörg Drieselman sagði var: Sagan er ekki til, aðeins þær heimildir sem finna má og túlkun okkar á þeim. Þannig er engin ein rétt túlkun á sögunni, eitt rétt svar. Þetta var mjög áhrifaríkt í ljósi þess hvað þetta safn fjallar um.“ *Sigrún Ásta Jónsdóttir*

„Mér fannst kannski merkilegust þessi trú á að hægt væri að búa til hinn sósíalíska einstakling með „réttum“ og samfelldum áróðri og útilokun á kapítalískum áróðri. Og einkenni hins sósíalíska einstaklings (socialist personality) væri fylgispekt við stjórnvöld fram í rauðan dauðann.“ *Helgi Máni Sigurðsson*

„Það snart mig djúpt að koma á Stasi sýninguna. Það sem situr í mér eru frasar sem þeir notuðu eins og að menntun göfgar manninn o.þ.h. Hvað hægt er að misnota og eyðileggja fallega og tæra hugsun. Einnig situr í mér að múrinn fellur 1989, þegar ég er 30 ára. Ég velti fyrir mér fólki sem ólst upp og bjó við þennan ófögnuð. Allt í einu fær það frelsi framan í sig, allt annan veruleika en þau vöndust við frá blautu barnsbeini. Hvað varð um þetta fólk? Hvar er það? Hvernig er það? Hvað er það að starfa? Er það undirförligt? Hrætt ennþá? Á það ekki við að stríða mikil sálræn vandræði? Í okkar vestræna neysluheimi eru vandamálina annars eðlis. Mér þætti gaman að bera saman jafnaldra mína þaðan og svo okkur sem höfum alist upp við svokalla frjálsa hugsun og allsnægtir.“ *Íris Ólöf Sigurjónsdóttir*

„STASI safnið samanstendur af nokkrum mismunandi sýningum og að hluta skrifstofum yfirstjórnar STASI þar sem húsgögnum og tækjabúnaði hefur verið haldið óbreyttu frá því að þeim var bolað frá árið 1989/1990. Sýningarnar eru sumar hverjar orðnar þínu lúnar en samkvæmt forsvarsmönnum safnsins stendur til að endurnýja grunnsýningu safnsins á næsta ári. En þó grunnsýningin sé kannski kominn til ára

sinna þá er þar margt sem vekur áhuga. Hún er vel upp sett og hvert viðfangsefni er skýrt afmarkað. Texti er þar helst til mikill, en enskar þýðingar að sama skapi stuttar og aðeins ætlað að vera úrdráttur. Nálgun STASI safnsins er um margt ólík því sem við kynntumst á DDR. Það er svo sem ekki skritið þar sem DDR gerir meira út á angurværð yfir horfnum heimi, innblásin af húmor. STASI, eðlilega, nálgast viðfangsefnið af meiri alvarleika og dregur fram þær miklu og þrúgandi aðstæður sem almenningur í Alþýðulýðveldinu Austur Þýskalandi þurfti að búa við. Það var einnig sterk upplifun að skoða skrifstofur yfirmanna STASI og það gefur safninu meiri merkingu en kannski ella að það skuli vera staðsett í fyrrum höfuðstöðvum STASI. Heimsóknin kom mér á óvart. Ég var ekki hrifinn af Topographie of Terror og hafði því gert mér litlar væntingar. Hinsvegar var ég mjög ánægður með heimsóknina. Sér í lagi fannst mér heimsóknin fá meiri þunga við leiðsögn þess starfsmanns sem tók á móti okkur. Hann hafði upplifað Austur-Þýskaland á eigin skinni, fæddur þar og uppalinn. Það var þessi persónulega tenging sem stóð upp úr hjá mér.“ *Sigurlaugur Ingólfsson*

Museum in der Kulturbrauerei

Hópstjóri – Ólöf Breiðfjörð

Fjöldi þátttakenda – 17

Móttaka – leiðsögn um sýninguna *Alltag in der DDR*

Safnið opnaði árið 2013 og er í gamalli bruggverksmiðju. Grunnssýning safnsins heitir *Alltag in der DDR* og miðast við að sýna hversdagslífið og menningarlandslagið í Austur – Þýskalandi. Að lokinni leiðsögn settist hópurinn niður á veitingastað og borðaði saman og ræddi um heimsóknina.

- Góð leiðsögn þar sem færi gafst á að spjalla og spyrja fyrir og eftir leiðsögn.
- Hljóðkerfið vakti hrifningu og mundi virka vel t.d. í leiðsögnum á Þjóðminjasafninu.

- Hópurinn miðaði þetta safn við DDR-Museum en mjög mikill munur er á nálgun á efniinu jafnvel þó *Alltag im DDR* sé mjög interaktív og nútímaleg í uppsetningu og lausnum. Þarna var farið dýpra í söguna og mun betri tilfinning fyrir raunverulegu lífi fólks í DDR.
- Sniðugar lausnir í sýningargerð, ljósmyndir, hólf til að opna, mörg svæði til að setjast inní „leikmynd“. Gott að sjá t.d. lengd á vídeóum.
- Varðveislusjónarmið: „Íslenskur“ forvörður setti spurningarmerki við lýsinguna á sýningunni sem er sterk út frá forvörslusjónarmiði.
- Enskur texti af skornum skammti og í smærra lettri en þýski textinn.
- Gott skipulag á safnfræðslu, fræðimenn vinna efni en kennarar aðkeyptir.
- Ýmis praktísk atriði s.s. töskugeymsla vakti athygli og hugmyndir fyrir okkur heima.
- Mátulega stór sýning, náðum vel utanum efnið.
- Athyglisvert að nokkrar vinnustöðvar vinna saman: Bonn, Tänenpalast í Berlín og Kulturbrauerei vinna saman að sýningum og rannsóknum og sýningarnar ferðast að einhverju leyti um á milli staða þó hver staður hafi samt sýn sérkenni.
- Spurningum okkar var vel svarað og starfsfólk safna á ýmsum sviðum fékk mikið útúr heimsókninni.

Martin-Gropius-Bau

Hópstjóri – Hörður Geirsson

Fjöldi þátttakenda – 17

Móttaka – Prófessor Gereon Sievernich forstöðumaður sýningarhallarinnar kynnti safnið fyrir þátttakendum.

Þegar safnið opnaði var íslenska hópnum boðið í fundarherbergi á 3. hæð aðalbyggingarinnar, þar sem Prófessor Gereon Sievernich forstöðumaður sýningarhallarinnar tók á móti okkur. Skýrði hann frá sögu hússins og starfseminni í því. Kom þar fram meðal annars að settar eru upp 10 til 15 sýningar á ári víðs vegar að og algengt er að þar séu hýstar sýningar sem unnar eru af söfnum á alþjóðavísu. Það koma mest um 250.000 gestir á stærstu sýningarnar og minna sóttu sýningarnar eru með um 100.000 gesti og þar fyrir

neðan. Þeir eru í samstarfi við um 50 stofnanir um sýningagerð og getur uppsetning sýningar tekið allt að 3 til 5 ár.

Rekstur hússins er að einum þriðja opinbert fé, frá ríki, og að tveimur þriðju sjálfsaflafé. Rekstrarféð er um 8 til 10 milljónir Evra. Hann taldi nóg að helmingur sýninga borgaði sig, til að geta tekið áhættu með sýningum sem ekki standa undir kostnaði. Athygli vakti að aðeins 20 fastráðnir stafsmenn eru við stofnunina, allt annað starfsfólk er aðkeypt vinnuafli, þar með talin gæsla, þrif, safnkennsla o.fl. Sýningargerð er í höndum annarra en starfsmanna stofnunarinnar enda hún ekki safn í eiginlegri merkingu þar sem enginn þáttur varðveislu fer fram á vegum Martin Gropius Bau.

Martin Gropius Bau er með virtustu sýningarhöllum í Evrópu á borð við Grand Palais í París og fleiri staði. Sýningar- og miðlunarstarf sem fram fer á slíkum stöðum nær til fjölda manna og gerir miklar rekstarlegar kröfur til forráðamanna auk þess sem sýningarhald og umsjá sýninga fer fram í samræmi við kröfur og starfsaðferðir viðurkenndra safna varðandi varðveislu, meðferð, forvörslu að ekki sé talað um öryggisvörslu. Martin Gropius Bau hefur því á að skipa nokkrum starfsmönnum sem eru sérhæfðir á framangreindum sviðum og eiga þeir í náninni samvinnu við starfsmenn þeirra safna hvaðanæva í heiminum, sem eiga hlut að sýningum í höllinni. Kennsluefni og kynningarefni er unnið af hlutaðeigandi söfnum. Safnkennslan í Martin Gropius Bau er í höndum utanaðkeyptra starfsmanna. Þessi tegund á rekstri þótti okkur mörgum áhugaverð og virtist t.d. veita sveigjanleika í starfi til þess að sinna samstarfi og tengslaneti, það þótti prófessornum mikilvægast í hans starfi.

Sýningarhald af þessari gerð hefur færst talsvert í aukana undangengna tvo til þrjá áratugi þar sem söfn í fleiri en einu landi sem eiga sameiginlegan menningararf taka sig saman og vinna stórar sýningar sem fara á milli sýningarhalla. Miklu fé hefur verið varið til þess háttar starfsemi. Eftir því sem forvörslu hefur fleygt fram hafa menn orðið jákvæðari að flytja mikilvæga gripi milli staða og landa. Ferlið er gríðarlega kostnaðarsamt í öllu tilliti. Má þar sérstaklega benda á flutnings og sendimannakostnað því sú regla er viðtekin að enginn nema starfsmaður þess safns sem varðveitir gripina má snerta þá og því ferðast sendimenn til allra staða bæði til þess að taka upp úr umbúðum og til þess að pakka niður aftur að sýningu lokinni. Mörg söfn gera strangar kröfur um flutningsmáta.

Mikilvægt er fyrir slíka stofnun að vera stöðugt með athyglina á því sem er eftirsóknarvert í sýningahaldi, bæði er varðar Þýskaland og einnig allan heiminn og af þeim ástæðum sé mikið samstarf stofnana mjög mikilvægt til að geta verið með við gerð stórra sýninga.

Óhætt er að segja að íslenski safnhópurinn fékk mjög góðar móttökur í þessari heimsókn, því Prófessor Sievernich, neitaði að taka við aðgangseyri fyrir hópinn og bauð öllum að skoða allt safnið okkur að kostnaðarlausu, við værum gestir hans.

Sýningarnar:

The World 1914.

Á sýningunni eru myndir úr söfnum sem eiga elstu litljósmyndir sem til eru. Bæði er verið að gefa yfirlit yfir ljósmyndataæknina á bak við litmyndina og einnig sögulegt yfirlit fyrir árin fyrir 1914. Myndirnar sýna skrautlegan og litskrúðugan klæðnað, auk þess sem hugmyndin um að ljósmyndataeknin væri mögulega tæki til að viðhalda friði með því að sýna jarðarbúum hver annan. Eins og allir vita tókst það ekki.

The Vikings.

Stærsti salurinn á jarðhæð og allt umhverfis hann var lagt undir sýninguna. Er inn var komið blasti þar við skínandi stálgrind þar sem á hafði verið komið fyrir þeim leifum af 64 metra löngu langskipi sem grafið var upp og forvarið á 15 ára tímabili í Hróarskeldufirði og það er því það yngsta Hróarskelduskipa. Á þessari sýningu eru margir lykilgripir frá Víkingatímanum sem varðveittir eru í söfnum í Bretlandi, Danmörku og Þýskalandi, nokkuð frá Finnlandi og Kirjálabotni. Athygli vakti að ekkert var frá Íslandi á sýningunni. Það var viðurkennt að ekkert Norðurlandanna nema Danmörk var þátttakandi í sýningargerðinni en sýningin var í undirbúningi á 5 ára tímabili og þjóðirnar sem stóðu að fjármögnun hennar eru Danir, Bretar og Þjóðverjar. Hún var fyrst opnuð í Kaupmannahöfn snemma sumars 2013, þar sem Guðmundur Ólafsson sá hana en í nóvember 2013, var hún opnuð í nýreistum sýningarsal við British Museum í London, þar sem Lilja Árnadóttir sá hana. Sá þó ekki, því svo mikil var mannmergðin að ógerningur var að skoða hana sér til gagns þótt miðar væru tryggðir löngu áður. Ánægju vakti að í hluta sýningarinnar var óheflaður viður notaður og þannig blandað saman nýju og gömlu á listilegan hátt. Upplýsingar eru hnitmiðaðar og skýrt fram settar. Texta- og skýringaflekar lágu of oft flatir og gripatextar voru einungis á þýsku. Það þótti þeim sem ekki lesa þýsku ljóður á og þótti það vera í ósamræmi við stefnu safnsins að vinna fjölþjóðlega. Satt að segja er miðlun með þessum hætti mjög víða suður í Evrópu. Allir yfirlitstextar voru á tveimur tungumálum og hvað ætli Frakkarnir segi þá? Einhver nefndi ruglingslega röðun á texta miðað við gripi sem truflaði þó ekki upplifun á sýningunni. Lilja og fleiri sem höfðu séð sýninguna annar staðar voru sammála um að þessi uppsetning væri sú besta af þeim þremur enda á stærsta gólfryminu.

3. Styrkir og gjöld

Engin formleg skólagjöld voru í þessum farskóla eins og almennt hefur verið þegar hann er haldinn. Það var mat farskólanefndar að hver og einn legði það mikið á sig fjárhagslega við að greiða för sína, hvort sem fólk fékk styrki til fararinnar eða ekki, að slíku gjaldi væri ekki á bætandi. Einhverjir sjóðir sem farskólanemar sóttu um í styrktu einungis námskeiðsgjöld og þurfti þá að leita annað en ekki er vitað til að þessi ráðstöfun hafa komið neinum illa heldur þvert á móti.

Styrkir til skólahaldsins voru þrír: 600.000 fengust úr Safnasjóði, 200.000 frá félaginu sjálfu og 350.000 úr sjóði frá fyrri farskólanefndum. Farskólastjórnin stóð frammi fyrir þeirri spurningu í hvað þetta fé yrði best nýtt- þannig að allir nytu góðs af. Niðurstaðan var sú að greiða niður skoðunarferð um Berlín um 2.500 kr á hvern farskólanema. Farið var yfir það hvenær nauðsyn bæri til að ferðast á milli safna og staða með rútu og ákveðið var að greiða þann kostnað að fullu. Eins var ákveðið að greiða fyrir veitingar á þremur stöðum, hjá Agli á sunnudagskvöldi, við komu í Felleshus sendiráða á mánudegi og fyrir fordrykk á árshátíð. Jafnframt var samþykkt að greiða aðgangseyri að söfnum þar sem hans var krafist þannig að allir sætu við sama borð óháð því hvaða safn þeir heimsæktu og hvort að fólk væri félagar í ICOM eða ekki.

Hér má sjá sundurliðun á kostnaði vegna heimsókna á söfn í Berlín (gengi 1evra=157.12 ISK)

DAGUR	SAFN	ÁÆTLUN	ÁÆTLUN	RAUN
		UPPHÆÐ €	UPPHÆÐ ISK	
14.09.14	Museum Berggruen og Sammlung Scharf-Gerstenberg	Leiðsögn 2x 90 € = 180 €	28.282 ISK	180 €/28.282 ISK
14.09.14	Bauhaus-Archiv	4€ x 28 = 112 € Leiðsögn 68 €	17.597 ISK 10.676 ISK	104 €/16,340 ISK
14.09.14	Pergamon	12€ x 26= 312 € Leiðsögn 90 €	49.021 ISK 14.140 ISK	294 €/46.193 ISK
15.09.14	DDR	Leiðsögn 4x45€	28.282 ISK	135 €/21.211 ISK
16.09.14	Sammlun Boros	12€ x 23 = 276 €	43.365 ISK	276 €/43.365 ISK
17.09.14	M.G.B – The Vikings	12€ x 7 = 84 €	13.198 ISK	0
17.09.14	M.G.B – Fótósýn.	6,5€ x 7 = 46 €	7.227 ISK	0
		=1348 €	= 211.788 ISK	989 € = 155.392 ISK

Farskóli FÍSOS – Berlín 2014	TEKJUR	ÁETLUÐ GJÖLD	RAUNGJÖLD
Styrkur Safnaráð	600.000		
Styrkur FÍSOS	200.000		
Tekjur af síðasta farskóla	350.000		
Dagskrárit/merkingar/prentun		50.000	59.421
Skoðunarferð Berlín ¹ 102 þátttak.		255.000	255.000
Þgangseyrir á söfn* gengi 157.12		211.788	155.392
Veitingar í sendiráði 15.09.14		90.000	105.274
Veitingar í heimsókn h. Agli		118.000	118.000
Ferðakostnaður farskólastjóra v. funda í Rvík		50.000	50.000
Rútur 14.09.-Egil Sæbjörnsson – 98 pax 15.09 – DDR – 74 pax 15.09 – Hochschule – 36 pax 17.09. – Dinner – 107 pax		189.800	189.800
Fordrykkur á árshátíð og salarleiga		275 €/ 43.208	475 €/ 74.632
Blóm v. fráfalls Guttorms Jónssonar			9.790
Endurgreiðsla til fjölskyldu GJ vegna skoðunarferðar			2.500
SAMTALS =	1.150.000	1.007.796	1.019.809

Þar sem tekjur voru meiri en gjöld vegna farskólans rennur afgangurinn, 130.191 kr., yfir í næsta farskóla.

¹ FÍSOS greiðir niður skoðunarferðina fyrir þátttakendur um helming. Skoðunarferðin kostar 5000 ISK og mun FÍSOS greiða niður 2500 ISK per mann.

3. Lokaorð

Eins og kemur fram í greinargerðum hópstjóra þá skilaði heimsóknin til Berlínar farskólanemum ólíkri reynslu. Sumir voru uppveðraðir af hrifningu eftir heimsóknirnar á meðan einhver dæsti af vonbrigðum. En jafnvel vond söfn eða vond leiðsögn skilaði sér í reynslubankann og auðvitað voru ekki allir á sama máli eins og mátti heyra á skoðana-skiptum manna á milli í frjálsum tíma.

Þeir sem sækja Berlín heim verða áþreifanlega varir við sögu borgarinnar í hverju skrefi. Enn má greina í skipulagi borgarinnar þann tíma er henni var skipt í austur og vestur. Það sameiningarferli sem hófst með falli múrsins árið 1989 er enn viðvarandi og mátti greina það í frásögnum þess safnafólks sem tók á móti hópunum á hinum ýmsu söfnum. Seinni heimsstyrjöldin, helförin og stríðslok eru vel sjáanleg á söfnum í Berlín. Ótal minningarsöfn sem og hin ýmsu minnismerki er að finna í borginni en einnig verða kúlnagöt á veggjum safna hluti af upplifun á safni þó svo þau fjalli ekki einu sinni um styrjöldina.

Dæmi um þau vandamál sem söfn í Berlín hafa þurft að glíma við eftir fall múrsins eru til dæmis minnkandi aðsókn og of hröð uppbygging sem skilar sumum söfnum góðu húsnaði á meðan þrengir að öðrum. Þá er viðkvæmt sambylí við nágranna eða jafnvel sambylí tveggja stofana í sömu byggingu

glíma margra safna í borginni. Frelsi einkasafna sást glögggt í sumum heimsóknum sem og vandi safna við að miðla erfiðri og sársaukafullri fortíð. Leiðir til miðlunar með hjálp tækninnar voru áhugaverðar hvort sem þátttakendum þótti takast vel til eður ei. Aðskilnaður ákveðinna þátta safnastarfs í hendur verktaka var líka áhugaverður, eins og leiðsagnir sem voru oft aðkeypt þjónusta á söfnum og jafnvel safnfræðsla. Safnaborgin Berlín er hlaðin listasöfnum og líklegast hefur sjaldan verið eins mikið um að velja á þeim vettvangi fyrir starfsmenn listasafna.

Farskólastjórn vill að endingu nefna nokkur atriðið sem komu upp við undirbúning farskólans og þá til umhugsunar fyrir félagsmenn um framtíð skólans. Við undirbúning

farskólans í Berlín var lagt af stað með það að markmiði að sem flestir félagsmenn myndu eitthvað við sitt hæfi en ljóst er að farskóli með meiri sérhæfingu kallar á færri þátttakendur. Farskólastjórn velti líka fyrir sér hvort rétt væri að nýta styrki til farskólans til að greiða niður dagskráliði fyrir utanfélagsmenn og var rætt um hvort að setja ætti sérstakt skólagjald fyrir þátttakendur sem ekki væru í félaginu. Þegar næst stendur til að skipuleggja farskóla á erlendri grund verður að taka sérstaklega með í reikninginn að skipulagning flugs og gistingar tekur talsverðan tíma af starfi farskólastjórnar.

Vangaveltur um dagskrá og markmið farskóla hljóta að koma upp á borð farskólastjórnar í framtíðinni burt séð frá staðsetningu á erlendri grund eða á heimavelli. Tímarnir hafa breyst mikið frá upphafi farskólahalds. Mikið úrval fræðslufunda, málþinga og ráðstefna á vegum FÍSOS, Safnaráðs, safnafræði H.Í., Þjóðminjasafns og fleiri aðila undanfarin ár hefur minnkað kvöð á farskólann sem stærsta og mikilvægasta, jafnvel eina námsvettvang safnmanna. Er til að mynda grundvöllur fyrir farskólhaldi árlega?

Farskólastjórn er þrátt fyrir þessar vangaveltur sammála því að Farskóli virðist þó áfram vera hinn eini sanni sameiningarvettvangur safnmann vítt og breitt um landið.

Linda Ásdísardóttir, farskólastjóri
Helga Maureen Gylfadóttir
Inga Lára Baldvinsdóttir
Ólafur Axelsson

Viðauki - Þátttakendalisti

1. Alma Sigrún Sigurgeirsdóttir	Borgarsögusafn Reykjavíkur
2. AlmaDís Kristinsdóttir	PhD-nemandi Háskóli Íslands
3. Anna Einarsdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
4. Anna Guðný Ásgeirsdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
5. Anna Leif Elíddóttir	Byggðasafnið að Görðum
6. Anna Lís Guðmundsdóttir	Borgarsögusafn Reykjavíkur
7. Anna Lís Rúnarsdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
8. Anna Sigríður Halldórsdóttir	Borgarsögusafn Reykjavíkur
9. Arna Björg Bjarnadóttir	Óbyggðasafn Íslands
10. Arndís Þorvaldsdóttir	Héraðsskjalasafn Austfirðinga
11. Auðunn Arnórsson	Brúarsmiðjan
12. Auður Sigurðardóttir	Þjóðminjasafn Íslands
13. Auður Vésteinsdóttir	Hafnarborg
14. Ágústa Kristófersdóttir	Safnaráð
15. Ágústa Rós Árnadóttir	Borgarsögusafn Reykjavíkur
16. Bergsveinn Þórsson	Borgarsögusafn Reykjavíkur
17. Birgitta Spur	Listasafn Sigurjóns Ólafssonar
18. Björg Erlingsdóttir	Safnvörður
19. Björn Baldursson	Byggðasafn Vestfjarða
20. Bryndís Hólmarsdóttir	Menningarmiðstöð Hornafjarðar
21. Dagný Heiðdal	Listasafn Íslands
22. Drífa Kristín Þrastardóttir	Borgarsögusafn Reykjavíkur
23. Elínborg Baldursdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
24. Elísabet Pétursdóttir	FÍSOS
25. Eydís Björnsdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
26. Freyja Hlíðkvist Ómarsdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
27. Gerður Róbertsdóttir	Borgarsögusafn Reykjavíkur
28. Gróa Finnsdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
29. Guðlaug María Lewis	Listasafn Reykjanesbæjar
30. Guðlaug Vilbogaðóttir	Minjastofnun Íslands
31. Guðmundur D. Hermannsson	Borgarsögusafn Reykjavíkur

32. Guðmundur Ólafsson	Þjóðminjasafn Íslands
33. Guðný Gerður Gunnarsdóttir	Borgarsögusafn Reykjavíkur
34. Guðný Róbertsdóttir	Síldarminjasafn Íslands
35. Guðrún Harðardóttir	Þjóðminjasafn Íslands
36. Guðrún Helga Stefánsdóttir	Borgarsögusafn Reykjavíkur
37. Guðrún Jóhannsdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
38. Guðrún Jónsdóttir	Safnahús Borgarfjarðar
39. Halldór Baldursson	Myndasamlagið slf
40. Halldóra Ásgeirsdóttir	Matrix ehf.
41. Hanna Rósa Sveinsdóttir	Minjasafnið á Akureyri
42. Haraldur Haraldsson	Byggðasafn Reykjanesbæjar
43. Haraldur Þór Egilsson	Minjasafnið á Akureyri
44. Harpa Þórsdóttir	Hönnunarsafn Íslands
45. Helga Einarsdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
46. Helga Hallbergsdóttir	Sagnheimar
47. Helga Maureen Gylfadóttir	Borgarsögusafn Reykjavíkur
48. Helgi Máni Sigurðsson	Borgarsögusafn Reykjavíkur
49. Hjördís Pálsdóttir	Norska húsið
50. Hlíf Sigurjónsdóttir	Listasafn Sigurjóns Ólafssonar
51. Hlín Gylfadóttir	Þjóðminjasafn Íslands
52. Hólmfríður Ólafsdóttir	Menningarmiðstöðin Gerðuberg
53. Hörður Geirsson	Minjasafnið á Akureyri
54. Inga Jónsdóttir	Listasafn Árnesinga
55. Inga Lára Baldvinsdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
56. Ingibjörg Áskelsdóttir	Borgarsögusafn Reykjavíkur
57. Ingibjörg Lilja Pálmadóttir	Menningarmiðstöð Hornafjarðar
58. Ingibjörg Sólrún Sigmarsdóttir	Hafnarborg
59. Ingibjörg Styrgerður Haraldsdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
60. Ingiríður Óðinsdóttir	Hönnunarsafn Íslands
61. Íris Gyða Guðbjargardóttir	Borgarsögusafn Reykjavíkur
62. Íris Ólöf Sigurjónsdóttir	Byggðasafnið Hvoll
63. Jóhanna Bergmann	Þjóðminjasafn Íslands
64. Jón Allansson	Byggðasafnið Görðum

65. Jón Sigurpálsson	Byggðasafn Vestfjarða
66. Jóna Símonía Bjarnadóttir	Safnahúsið Ísafirði
67. Kristinn E. Gunnarsson	Borgarsögusafn Reykjavíkur
68. Kristín Sóley Björnsdóttir	Akureyrarstofa
69. Lilja Árnadóttir	Þjóðminjasafn Íslands
70. Linda Ásdísardóttir	Byggðasafn Árnesinga
71. Lýður Pálsson	Byggðasafn Árnesinga
72. Magnhildur Björnsdóttir	Héraðsskjalasafn Austfirðinga
73. Margrét Gunnarsdóttir	Byggðasafn Vestfjarða
74. Margrét Lilja Magnúsdóttir	Sæheimar
75. Margrét Sveinbjörnsdóttir	Brúarsmiðjan
76. Nathalie Jacqueminet	Þjóðminjasafn Íslands
77. Ólafur Ingi Jónsson	Listasafn Íslands
78. Ólöf Breiðfjörð	Þjóðminjasafn Íslands
79. Ólöf K. Sigurðardóttir	Hafnarborg
80. Pétur Kristjánsson	Tækniminjasafn Austurlands
81. Ragna Gestsdóttir	Minjasafnið á Akureyri
82. Ragnheiður Jósúddóttir	Þjóðminjasafn Íslands
83. Rakel Pétursdóttir	Listasafn Íslands
84. Sesselja Konráðsdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
85. Sigríður Bachmann	Reykjasafn
86. Sigríður Melrós Ólafsdóttir	Listasafn Einars Jónssonar
87. Sigrún Ásta Jónsdóttir	Byggðasafn Reykjanesbæjar
88. Sigrún Hallsdóttir	Tækniminjasafn Austurlands
89. Sigrún Kristjánsdóttir	Borgarsögusafn Reykjavíkur
90. Sigurborg Hilmarsdóttir	Borgarsögusafn Reykjavíkur
91. Sigurlaug Hannesdóttir	MA-nemi Safnafræði
92. Sigurlaugur Ingólfsson	Borgarsögusafn Reykjavíkur
93. Snorri Guðjón Sigurðsson	Menningarmiðstöð Þingeyinga
94. Steingrímur Karlsson	Óbyggðasafn Íslands
95. Steinunn Guðmundardóttir	Þjóðminjasafn Íslands
96. Sveinn Stefánsson	Minjasafnið á Akureyri
97. Unnur Birna Karlsdóttir	Minjasafn Austurlands

98. Vala Garðarsdóttir	Menningarmiðstöð Hornafjarðar
99. Valdís Viðarsdóttir	Minjasafnið á Akureyri
100. Valgerður Ólafsdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
101. Valgerður Guðmundsdóttir	Listasafn Reykjanesbæjar
102. Víðir Ingólfur Þrastarson	Listasafn Árnesinga
103. Þorbjörg Br. Gunnarsdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
104. Þorsteinn Traustason	Safnahúsið Ísafirði
105. Þorvaldur Böðvarsson	Þjóðminjasafn Íslands
106. Þóra Björk Ólafsdóttir	Þjóðminjasafn Íslands
107. Þóra Ingvaldsdóttir	Tækniminjasafn Austurlands
108. Þóra Sigurbjörnsdóttir	Hönnunarsafn Íslands
109. Örlygur Kristfinnsson	Síldarminjasafn Íslands